

Red dela s srebrnim vencem
1974

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 8. septembra 1978 – številka 14

Vse manj zadreg z učbeniki — ali res? (Foto: Amand Papotnik)

Kje je začetek novega? Nekdo bo rekel, da v šoli ali celo v vzgojnoizobraževalni organizaciji. Težko je zaključiti začetek in konec procesa, ki mu pravimo vzgoja. Vzgoja vsebuje delo, toda za dobro opravljeno delo je potrebno znanje. Zaprt krog. Znanje se razvija z delom in delo se razvija z znanjem; za oboje pa se je treba učiti in spet učiti. Pa to še ni dovolj; treba je tudi sodelovati, človeško ravnati vsak dan in ob vsakem času.

Resda se otrok začneja učiti, kakor hitro zapusti varno materino zavetje. Prvi stiki z okoljem so že njegova šola. Toda še veliko je potrebno, da shodi in se hrani. Pot do svobode osebnosti je vijugava in zapletena, na njej je treba nešteto pogledati v davnino in hkrati zreti v prihodnost, da bi lažje zmogli biti v sedanjosti.

O preteklosti nam pripovedujejo starejši, posebno načrtno in izbrano pa učitelji v šoli. Pa tudi to ni dovolj. Otroci se mora osvoboditi odvisnosti, da bi lahko spoznal le tisto, kar mu pripovedujejo starši in učitelji, in le tako, kakor mu ti zmorejo povedati. Nekdo je dejal, da ni dober uče-

Sami ustvarjamo novo

nec, kdor ne preseže svojega učitelja. To pa zmore le tisti, ki se toliko razvije, da za svoje učenje porabi več, kakor mu zmore dati učitelj, več, kakor mu da šola, ki jo obiskuje.

Pot do tega je iskanje novega, spoznanje starega; to pa je mogoče črpati iz dela, življenja, v povezanosti z drugimi ljudmi in prek knjig in drugih izročil s tistimi iz preteklosti, da bi napredovali do novega zdaj in v prihodnosti.

Tudi šolsko leto je novo. Otroci, ki kupijo knjige in zvezke, pričakuje novo. Ali mu dajo to, kar potrebuje? Ga bomo v šoli usposobili, da nas bo presegel, se osvobodil do take samostojnosti, da bo ne le spoznal, kar mu učitelj povedo in kar piše v knjigi, dočleni za ta ali oni razred, temveč odkril še druge vire in nas presegetil z vprašanjem, ob katerem se bomo začudili in morda celo v zadregi, ker mu ne bomo zmogli takoj odgovoriti.

So učitelji, ki bi se takega učenca bali? Morda. Takim je bolj všeč, če bo učenec dobesedno ponovil, kar je zapisano v knjigi, ali kar mu je učitelj povedal. To je dovolj za odlično, ali ne? Kajti učitelj mora vedeti vse najbolj, torej vedno za odlično! Groza enciklopedične šole. Če učenec to uvidi, potem bo zvito molčal, pa ne bo vprašal; lahko pa se najde tudi takšen, ki bo nalašč spravljal učitelja v zadrego. To so nerodne stvari.

Pa naj ne bi bilo tako. Učenec naj le vpraša, naj le zve še več, če zmore, kar je v knjigi. Takemu je treba, kakor določa tudi zakon o osnovni šoli, še posebej pomagati, da bo zvedel tisto več, kar ga zanima. Toda ni nujno, da to zve le od učitelja; pokazati mu je treba, kaj mu lahko odkrijejo knjige, ki jih ni bilo treba kupiti za ta razred. Naj odkrije knjige v knjižnici, naj obrača gumb na televiziji za oddaje, ki povedo več kakor šola.

Bistveno pa bo, kako to v šoli

sprejmejo. Kako to odseva tudi v času zunaj obveznosti. Učitelj je lahko srečen, če bo imel učenca, ki bodo tudi v dejavnosti prostega časa hoteli kaj več zvedeti o področju, ki jih zanima čez meje šolskega učbenika ali učiteljeve pri-povedi in čez mejo obvezne praktične vaje pri tehnični vzgoji.

To pa bo mogoče le tam, kjer sta učenec in učitelj tovariša, kjer se ne bojita drug drugega v vsakem trenutku, da bi se lahko znašla v zadregi. Razumljivo, da je v zadregi ponavadi pogostejše učenec, ko ga učitelj sprašuje za oceno, toda dandanes je lahko v zadregi tudi učitelj, če ga učenec sprašuje »enciklopedično« na temelju informacije, ki učitelja še ni dosegla. Ustvarjalna pa bosta tedaj, če si bosta pomagala pri vrednotenju informacij in iskanju novega. Samoupravna šola naj le vzgoji radovedne učence, ki bodo znali sodelovati, iskati in presegati učitelje, svoje starejše, bolj izkušene delovne tovariše.

RUDI LEŠNIK

Boris Lipužič

Vztrajno k boljšemu

Ob začetku šolskega leta je primeren trenutek, da pregledamo opravljeno delo in naloge, ki nas čakajo. V zadnjih letih smo vedno bolj kritični pri ugotavljanju dosežkov. Pogosto zastavljamo vprašanje, kako uspešno je stekla preobrazba našega vzgojnoizobraževalnega sistema. Nekatere ugotovitve nas nedvomno lahko vodijo k optimistični oceni, druge pa nas opozarjajo, da bo treba še marsikaj storiti, če hočemo odstraniti ovire, ki jih srečujemo na poti k zastavljenemu cilju. Naj ob tej priložnosti razgrnem le nekaj pomembnejših nalog, s katerimi se bo letos strokovno ukvarjal Zavod SRS za šolstvo.

Pri predšolski vzgoji smo zlasti v zadnjih letih dosegli viden vzpon. Izkušnje v razvoju naše predšolske vzgoje in sodobna spoznanja na tem področju so pripomogli, da bo pripravljen nov celosten program predšolske vzgoje. S tem bomo lahko v marsičem prispevali tudi k načrtni vzgoji in pripravi otrok na osnovno šolo.

Nadaljnemu razvoju osnovne šole bo v tem šolskem letu namenjena posebna skrb. Predvidena je temeljitejša revizija predmetnika in učnih načrtov osnovne šole; to ni in ne more biti »nova reforma reformirane osnovne šole«, marveč predvsem izpopolnitev in usklajevanje pred 20 leti zasnovane enotne osemletne osnovne šole z današnjimi družbenimi potrebami in zahtevami. Večletno proučevanje vloge in nalog osnovne šole ter družbene potrebe zahtevajo nekatere spremembe v njeni programski zgradbi. Odpraviti pa je treba tudi takšne pomanjkljivosti osnovne šole, kot so prešibka delovna in tehnična vzgoja in premalo učinkovito usmerjanje v posamezne smeri izobraževanja po končani osnovni šoli. Pri tem je še posebno pomembno usmerjanje v izobraževanje za tiste vrste del in opravil, kjer nenehno primanjkuje strokovnjakov. Razumljivo je, da ne smemo precenjevati vloge šole, ker so nekateri vzroki za pomanjkanje strokovnih delavcev v posameznih gospodarskih panogah tudi zunaj vzgojnoizobraževalne dejavnosti.

Pomembno vlogo pri podružbljanju vzgojne funkcije osnovne šole in njenega vraščanja v družbeno okolje ima celodnevna osnovna šola. Ustvarjati smo jo začeli pred dobrimi tremi leti. Lani smo imeli 62 takšnih šol s skoraj 11.000 učenci, letos pa se jih je pridružil še 17 s 4.000 učenci, 18 šol pa se še pripravlja na celodnevno organizacijo življenja in dela.

Ze ti skromni podatki povedo, da se je zamisel o celodnevni šoli uveljavila z vsemi njenimi sestavinami. Nenehno pa se porajajo organizacijske in vsebinske težave; zato Zavod SRS za šolstvo sproti proučuje ta vprašanja in zlasti s svetovanjem in strokovnim izpopolnjevanjem učiteljev sodeluje pri uveljavljanju nove zasnove osnovne šole.

Letos bo končano tudi osemletno obdobje uvajanja projekta modernizacije pouka matematike v osnovni šoli. Lahko trdimo, da je to najbolj načrtno zasnovan tovrstni projekt pri nas, ki je kljub posameznim odporom in omahovanjem prestopal preskušnjo. Zasluga gre predvsem tesni povezanosti med teorijo in prakso, nenehnemu sodelovanju med strokovnjaki, ki so bili nosilci projekta in več tisoč učitelji osnovnih šol, ki so uresničevali te zahtevne naloge. Potem ko bo ovrednoteno uresničevanje celotnega projekta, bo treba še nadalje izpopolnjevati učni načrt, oblike in metode pouka ter didaktične pripomočke. Ze dosedanje sedemletne izkušnje pa izpričujejo, da smo ob tem projektu prišli do novih didaktično-metodoloških spoznanj in do novih modernih učbenikov, učil in drugih učnih pripomočkov, ki že ustvarjajo upoštevanja vreden prispevek k racionalizaciji in intenzifikaciji pouka in bodo vplivali na posodabljanje pouka tudi pri drugih predmetih.

Vsebinska preobrazba srednjih šol zahteva tudi temeljite strokovne priprave, saj gre za dolgoročno zasnovano novo pot izobraževanja za delo, z delom in iz dela. Zavod sodeluje s posebnimi izobraževalnimi skupnostmi in drugimi institucijami ter pripravlja predvsem pedagoško-didaktične rešitve v novi zasnovi izobraževanja. Trinajst komisij za izdelavo učnih načrtov skupne vzgojnoizobraževalne osnove v srednjem izobraževanju in osemnajst komisij, ki pripravljajo izobraževalne programe po posameznih vrstah gospodarskih in družbenih dejavnosti, je pritegnilo k delu nad tristo strokovnjakov iz organizacij združenega dela v materialni proizvodnji in v družbenih dejavnostih, z visokih šol, iz strokovnih društev in združenj, iz pedagoške prakse in iz Zavoda SRS za šolstvo.

Pri pripravi učbenikov in priročnikov lahko letos ugotovimo izboljšanje, saj je za vse vrste izobraževanja pripravljenih 54 novih učbenikov, 8 pa jih je izpopolnjenih. Razen nekaterih izjem je bila pravočasno izdana večina napovedanih ponatisov učbenikov za osnovne in srednje šole. Na temelju družbenega dogovora smo v naši republiki začeli z organizirano preskrbo učencev osnovnih šol z učbeniki. Žal pa kljub skrbni pripravi na novi način skupnega zagotavljanja učbenikov ovirajo prehod zlasti individualni nakupi učbenikov v knjigarnah. Pospešiti pa bo treba tudi pripravo samoupravnega sporazuma o cenah učbenikov.

Med številnimi strokovnimi nalogami naj omenimo tudi osnutek modelov izobraževalnih centrov srednjih šol, ki je pripravljen za obravnavo z vidika programske zasnove izobraževanja za posamezne panožne usmeritve. Prav tako je pripravljen predlog razporeditve ali deleža posameznih tujih jezikov v osnovni in srednjih šolah.

Zavod SRS za šolstvo bo na temelju ugotovitve pedagoške službe namenil še posebno skrb idejnosti pouka ter vzgojnim nalogam osnovne šole in srednjih šol, da bi ustvarili novo kakovost sodobnega pedagoškega načina dela in utrdili samoupravni položaj učencev v vzgojnoizobraževalnem procesu ter v drugih sestavinah življenja in dela šole.

Nalog, ki smo si jih zastavili, ne bo mogoče uresničiti brez učiteljev — nosilcev vzgojnoizobraževalne dejavnosti. Njim velja priznanje in zaupanje ter želja, da bi v letošnjem šolskem letu oprijeli svoje delo prav tako prizadevno in uspešno kot doslej.

Uspeh učencev in vrednotenje učiteljevega dela

V zadnjem času so bili organizirani številni pogovori, seminarji in posvetovanja o uresničevanju načela delitve po delu in delovnih dosežkih, pridobivanja osebnega dohodka glede na prispevek k delu in zato, da bi spodbudili delavce v temeljnih organizacijah združenega dela in vzgojnoizobraževalnih organizacij, da bi s svojimi samoupravnimi splošnimi akti ugotovili, upoštevali in nenehno izpopolnjevali osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke. Na teh pogovorih naj bi delavci v vzgoji in izobraževanju dobili pomoč za uspešno in na zakonu o združenem delu zasnovano reševanje navedene problematike.

Pri prizadevanjih za uresničevanje zakona o združenem delu je zbudilo posebno pozornost vprašanje, ali mora biti uspeh učencev in študentov eno od meril za vrednotenje skupnih delovnih dosežkov učiteljev in kolikšen osebni dohodek lahko dobi delavec v vzgoji in izobraževanju glede na to.

Vprašanje je zelo občutljivo, pomembno in celostno, zato je razumljivo, da so o tem različna in tudi nasprotujoča si mnenja. Občutljivo zato, ker zadeva temeljne pedagoške in psihološke zahteve, ki jih je treba upoštevati pri preverjanju znanja učencev in študentov na vseh stopnjah vzgojnoizobraževalnega in znanstvenoraziskovalnega dela.

Reševanje tega vprašanja je pomembno prav zaradi temeljnih smotrov vzgojnoizobraževalnega in znanstvenoraziskovalnega dela, med katerimi je posebno pomembno pravočasno dokončanje šolanja. Nič manj pomembna ni vzgojna komponenta, se pravi, doseči boljše vedenje in to, da bodo vzgojnoizobraževalni načrti bolj zasnovani na marksistični samoupravni teoriji in praksi.

Celostnost problema izvira iz narave vzgojnoizobraževalnega dela, ki pa vendarle omogoča rešitev tega vprašanja po zakonu o združenem delu. Gre za to, da je

treba opredeliti in obdelati osnove in merila, ki lahko najbolj ustrezno izrazijo samoupravne socialistične družbenoekonomske odnose v vzgoji in izobraževanju.

Prav zaradi teh komponent nekateri menijo, da bi se pri upoštevanju uspeha učencev in študentov kot prvine za vrednotenje dela učiteljev znižala pedagoška zahtevnost, ali povedano drugače: da bi se preverjanje znanja učencev in študentov skomercializiralo. Tisti, ki mislijo tako, navajajo še nekatere pomisleke, kot na primer: da kakovost in količina znanja, ki jo pridobijo učenci in študenti, nista ni samo dosežek učiteljevega dela, temveč sta zelo odvisni tudi od sposobnosti, motivacije, notranjih in zunanjih pogojev dela in življenja učencev, študentov in učiteljev.

Drugi pa menijo — čeprav nekoliko različno gledajo na razmerje med temi in drugimi prvinami za vrednotenje učiteljevega dela — da mora biti uspeh učencev od elementov za vrednotenje celotnega učiteljevega dela.

Razločki med zagovorniki takega gledanja so predvsem v tem, da štejejo nekateri uspeh učencev in študentov kot posebno merilo, ki je neodvisno od drugih meril za vrednotenje učiteljevega dela, drugi pa upošte-

teljevega dela, drugi pa upošte- vajo to prvino v povezavi z drugimi osnovami za merjenje kakovosti učiteljevega dela.

Kot vemo, spremljajo taka stališča tudi natančno opredeljene rešitve. Tiste vzgojnoizobraževalne organizacije, ki so izločile kakovost kot posebno, od drugih osnov, podanih v zakonu o združenem delu, neodvisno prvino, kvalifikacijo del osebnega dohodka, ki ga je mogoče uresničiti na tem temelju. Toda tudi kvantifikacija se bistveno razlikuje. Pri nekaterih je ta odstotek skoraj nepomemben glede na »statistično poprečje«. Nekateri šole so določile, da se lahko glede na kakovost pripiše določeno število točk od skupnega števila tistih, ki so zajete v akciji. Nekateri šole so to rešile tako, da se na osnovi osebnega dohodka po oceni »dobro, zelo dobro in odlično delo« dajo določeni odstotek za kakovost. Podobno je obravnavan tudi uspeh na raznih tekmovalnih občinskem, območnem, republiškem itd.

Glede na to tudi nekateri organizacije združenega dela in vzgojnoizobraževalne organizacije izločajo zlasti uspeh učencev in študentov kot posebno prvino za vrednotenje učiteljevega dela. Druge izločajo kakovost kot posebno osnovo, pri takih rešitvah pa se uspeh učencev ne upošteva v povezavi z drugimi sestavinami kakovosti dela. Tretji — in teh je najmanj — obravnavajo uspeh učencev v funkcionalni povezanosti z drugimi prvinami kakovosti — in to je najbolj prav.

Navedena mnenja, stališča in konkretne rešitve zaslužijo pozornost. Glavno vprašanje pa je, kako se opredeljuje in obravnava uspeh učencev, in ali v resnici lahko prikaže uspešnost učiteljevega dela. Objektivizacija te prvine oblikuje skupaj z drugimi prvinami kakovosti učiteljevega dela, kot so na primer — znanstvenost in vzgojnost, uporaba metod, sredstev in pedagoških postopkov, organiziranost dela ipd. To so prvine kakovosti, ki se vsak dan uresničujejo v vzgojnoizobraževalnem procesu. Uspeh učencev in študentov je izražen s srednjo oceno v izobraževanju učencev (znanje in sposobnosti), upoštevati pa ga je treba tudi pri svobodnih dejavnostih glede na določen uspeh predmeta, šole in razreda za več let ali za eno leto nazaj.

Da bi lahko objektivno ovrednotili uspeh učencev in študentov z daniimi mehanizmi, je treba izoblikovati standardno oceno za posamične naloge, ki jih proučujemo. To naj bi bila določena kakovost. Označimo jo lahko z normalno kakovostjo, ki jo v normalnem delovnem

času, v normalnih delovnih razmerah, pri uporabi predpisanih sredstev, normalni prizadevnosti ipd. trajno dosega učenci, študenti in učitelji.

Pedagoška teorija in praksa sta rešili vprašanje mehanizmov za določanje ustaljenega uspeha. Problem pa je večplasten, kadar gre za vprašanja dela in motivacije učencev, študentov in učiteljev. Razumljivo je, da je treba pri tem upoštevati notranje in zunanje pogoje.

Od notranjih pogojev, ki vplivajo na uspeh učencev, in delo učiteljev, omenjamo samo nekatere, kot na primer: število učencev v razredu, sestav učencev glede na prejšnje znanje, opremljenost šole, delo v več izmenah, delo s ponavljalci in podobno. Pri tem pa je še posebno pomembno, koliko znanja, si je pridobil učenec ali študent na prejšnji stopnji šolanja, pa tudi to, koliko so ga usmerjali in motivirali za določeno vrsto šole (razvitost poklicnega usmerjanja).

Zunanji pogoji za delo učencev, študentov in učiteljev so sociološko-ekonomski in povezani z razmerami v družini in ožjem ali širšem okolju, kjer živijo in delajo.

Da bi lahko vse te elemente objektivno ocenili in da bi postal uspeh učencev in študentov stvarna prvina za vrednotenje dela učiteljev, je treba nekatere pogoje neposredno povezati z dosežki učencev.

Menimo, da so storili prav tisti, ki so poleg dobro obdelanih mehanizmov za objektivizacijo uspeha upoštevali tudi razmere, v katerih je bil ta uspeh dosežen. To pomeni, da je lahko uspeh objektivno ocenjen samo tedaj, če se upošteva v povezavi z drugimi sestavinami kakovosti dela in delovnimi razmerami, ki so vplivale na uspeh, in če so posamezne komponente kakovosti dela stvarno ovrednotene.

Tudi metodologija in načini vrednotenja ne predstavljajo večjih težav. Uspeh je mogoče najbolj stvarno oceniti z metodami rangiranja, klasifikacije ali z analitično oceno nalog in opravil. Najpomembnejše pa je, da se tako določijo predvidene količine in vrednosti, doseženi uspeh pa se ocenjuje tako ali po določenem časovnem obdobju: ob trimesečju, polletju in na koncu leta. To pomeni, da je mogoče nekatere prvine kakovosti nenehno ocenjevati, druge, med katerimi je tudi uspeh kot

Sedaj bo treba misliti, iskati in odkrivati. Tako razmišlja Ksenija Pehlić, študentka prvega letnika Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani (Foto: L. L.)

dosežek skupnega dela, pa v določenih časovnih obdobjih.

Lahko torej sklenemo, da mora biti uspeh učencev in študentov ocenjen kot dosežek skupnega dela učiteljev ob upoštevanju drugih prvin kakovosti in ga je mogoče objektivno oceniti.

LUKA O. BROČETA

Načrtno k celodnevni šoli

Osnovna šola v Kamnici je med prvimi v mariborski občini organizirala celodnevno bivanje učencev v vzgojno urejenem okolju. Ob tem so dosegli že prve uspehe, zato ni naključje, da sta mariborska občinska konferenca ZKS in ZSMS prav tam tik pred letnimi počitnicami pripravili posvet o celodnevni šoli. Ob tem so natančneje opredelili naloge, ki jih imajo v nadaljnjem razvoju celodnevne šole občinska izobraževalna skupnost, samoupravna interesna skupnost otroškega starstva, stanovanjska skupnost, organizacijska enota zavoda SR Slovenije za šolstvo, pedagoški center, družbenopolitične organizacije, koordinacijski odbori in sredstva obveščanja. Tako so jasno začrtali pot k celodnevni šoli, brez katere ni dobre samoupravne vzgoje.

V usklajenem samoupravnem dogovarjanju je treba v srednjeročnem načrtu podrobno in sistemsko opredeliti razvoj celodnevni šol in tako hitreje uresničiti preobrazbo vzgoje. Prav natančno se bodo v posameznih krajevnih skupnostih pogovorili o razvoju celodnevni šol z opredelitvijo materialnih virov in čimprej izdelali načrt postopnega razvoja celodnevni šol, kajti takšen načrt bi morala imeti vsaka krajevna skupnost in vsaka šola.

Vse samoupravne interesne skupnosti, ki se tako ali drugače zanimajo za razvoj šole, naj se vključijo v načrt s svojimi nalogami, tako da bo to jasno razvidno v srednjeročnih in dolgoročnih razvojnih načrtih. Posebej so naglasili odgovornost sta-

novanjske samoupravne interesne skupnosti, ki naj z vso pozornostjo poskrbi za stanovanje učiteljev, saj prav pomanjkanje stanovanj pogosto zavre uresničitev celodnevne šole. Dobri pedagoški delavci so temeljni pogoj za razvoj šole, saj je od njih veliko odvisna tudi vključitev drugih sodelavcev in občanov v delo samoupravne osnovne šole.

Telesnokulturna skupnost je soodgovorna za razvoj športnih in rekreacijskih naprav ter igrišč, ki jih potrebuje zlasti celodnevna šola, zato se je treba podrobno dogovoriti o sodelovanju in skupni uporabi.

Na posvetu so opozorili tudi na to, da sta pri financiranju vzgoje še vedno očitna proračunsko ravnanje in miselnost, prav ob tem pa že moramo preiti na samoupravno dogovarjanje o združevanju sredstev in dela pri izpolnjevanju vzgojnih nalog. Hitreje je treba graditi zgradbe in druge naprave za šolo, toda tako, da se lahko dopolnjujejo in spreminjajo glede na večje potrebe in naloge, ki se v naglem razvoju dokaj hitro pojavljajo. Primerne so različne montažne gradnje, ki se najlažje spreminjajo in dopolnjujejo, težko pa je preurediti iz nove potrebe prostore klasičnih zgradb. Za razvoj celodnevne šole je pomemben tudi razvoj predšolske vzgoje in male šole, zato so poleg širjenja predšolskih vzgojnih ustanov podprli še delovanje potujočih otroških vrtcev in malo šolo, saj se morata zlasti v naseljih zunaj mesta predšolska in osnovnošolska vzgoja tesno povezovati. Vse to je treba razločno opredeliti v delovnih letnih in srednjeročnih načrtih. Oddelki podaljšane bivanja so prehodna zveza do celodnevne šole, zato jih je treba odpirati povsod, kjer so možnosti za to, pa tudi zanje izdelati dobre delovne načrte s prvinami celodnevne osnovne šole.

Delavci v šolah, samoupravnih interesnih skupnostih in strokovnih ustanovah se morajo skupaj z drugimi zavzeti za uresničitev načrtov in spodbujati, da bodo le-ti izdelani. Ob tem niso majhne naloge Zavoda SR Slovenije za šolstvo

in pedagoških akademij, saj morajo biti te organizacije med prvimi, ki pomagajo učiteljem, da bodo kos zahtevnim nalogam samoupravne celodnevne šole. Odpraviti je treba zastarelo in nepotrebno vsebino v vzgojnoizobraževalnih programih, uresničiti povezavo teorije in prakse in uveljaviti resnične samoupravne odnose v vzgoji, ustrezno usposabljanje študente pedagoških šol in pomagati učiteljem s študijem ob delu, ustreznim svetovanjem in sodelovanjem. Z dejavnostmi prostega časa moramo skrbno dopolnjevati pouk, vključiti v vzgojno delo šole različne organizacije in društva, pridobiti širši krog sodelavcev in mentorjev ter razgibati krajevno skupnost, da bo skrb za razvoj šole med prvimi in natančno opredeljenimi nalogami v razvoju krajevne skupnosti.

Predstavniki mladine so se zavzeli za organizacijo lokalnih mladinskih brigad, ki bi s prostovoljnimi delom lahko marsikje pomagale urejati možnosti za razvoj celodnevne šole z izgradnjo igrišč in podobnih naprav.

Osnovne organizacije Zveze komunistov Slovenije in druge politične organizacije naj preučijo in ocenijo napore za razvoj celodnevne šole v svojem okolju, da bi lahko spodbujale razvoj in zbudile vse tiste sile, ki so odgovorne za uresničitev dogovorjenih in posameznih nalog. Ob vsem je treba vselej dobro usklajati interese združenega dela in vseh delovnih ljudi, pritegniti temeljne organizacije združenega dela, da bo šola kar najboljši odsev resničnih potreb, kajti le-tako bo tudi polnovredno zaživel in se razvijala.

Koordinacijski odbor mariborske občine bo na temelju sklepov s posveta v Kamnici pregledal in ocenil delo, ugotovil, kako se usklajuje svobodna menjava dela in različni samoupravni interesi delovnih ljudi in občanov in kakšne so stvarne možnosti za razvoj celodnevne šole v posameznih krajih. To bo tudi temelj za dopolnitev ali spremembo občinskega razvojnega programa celodnevni šol. V krajevnih skupnostih je treba ustanoviti posebne koordinacijske odbore, ki bodo spodbujali, spremljali in pomagali pri snovanju celodnevne šole.

Posvet o celodnevni šoli, ki je bil v Kamnici, je nedvomno pomemben ne le za razvoj celodnevne šole v Mariboru, temveč tudi kot spodbuda, da bi se v vsaki občini podobno posvetovali in samoupravno učinkovito ter stvarno začrtali razvoj samoupravne vzgoje za daljše razvojno obdobje.

R.

Ne pozabite!

Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja je na plenarni seji 14. junija 1978 obravnaval finančne razmere ter vlogo in pomen časnika PROSVETNI DELAVEC v naši družbi in posebej v delovnih skupnostih vzgojnoizobraževalnih organizacij. Ugotovili smo, da je Prosvetni delavec v svoji daljni in bližnji preteklosti vselej opravljal koristno in napredno poslanstvo v vzgoji in izobraževanju. Posebno sedaj postaja nepogrešljiv obveščevalec in usmerjevalec družbenih sprememb v tej dejavnosti. Njegovo kakovost, koristnost in priljubljenost potrjuje tudi število sodelavcev in stalno število naročnikov. Ugotavljamo pa, da še veliko prosvetnih delavcev ni naročenih na svoje glasilo. Ti se seznanjajo z novostmi le posredno, kadar pregledujejo »uradni izvod«, ki ga ima naročenega uprava šole. Posledica tega je mnogokrat slaba obveščenost in premalo zavzeto sodelovanje v razvoju medsebojnih samoupravnih odnosov in naprednih družbenih sprememb v vzgoji in izobraževanju.

Iz teh in še drugih razlogov je republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja predlagal osnovnim organizacijam, naj v svojih delovnih skupnostih sprejmejo sklep samoupravne organa, da bi vzgojnoizobraževalna organizacija naročila in plačala časnik Prosvetni delavec vsem svojim delavcem iz sredstev, namenjenih za izobraževanje.

Prepričani smo, da bi bil tak sklep upravičen in koristen predvsem za zagotovilo, da bi vsak učitelj prejel Prosvetnega delavca in hkrati redno plačeval naročnino. Prav to je že nekaj let povzročalo listu največ težav, saj je med naročniki veliko takih, ki pozabijo poravnati svoj dolg. Za list in njegovo kakovost pa je redno plačevanje naročnine — reden dotok denarja — zelo pomembno.

V Sindikatu delavcev vzgoje in izobraževanja smo prepričani, da ne bo osnovne sindikalne organizacije, ki se ne bi zavzela za sprejem takega sklepa in s tem prispevala k boljši medsebojni obveščenosti.

Predsednik RO Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja GEZA ČAHUK

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri- najstrednje med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanski nasip 28, tel.: 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 4 din. Letna naročnina: 80 din za posameznike, za šole in druge ustanove 140 din. Št. tek. računa 50101-603-46509

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Aktualni pogovor

Poti v preobrazbo vzgoje in izobraževanja

Pred kratkim je pedagoginja Majda POLJANŠEK, zavzeta politična delavka za razvoj šolstva, prevzela odgovorne naloge predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje. Da bi jo v novi vlogi predstavili bralcem Prosvetnega delavca, smo jo zaprosili, da pojasni nekaj osrednjih vprašanj s področja preobrazbe vzgojanja in izobraževanja ter opredeli nekaj pomembnejših dosežkov, nalog in smotrov.

Tovarišica Poljanskova, odgovorno dolžnost predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ste prevzeli sredi preobrazbenega vrenja, ko se vzgoja revolucionarno spreminja kot del združenega dela z razvojnimi potrebami in interesi delavcev. Ali lahko poveste, kaj je dosegel doseženega in kaj je po vašem mnenju najpomembnejše v nadaljnjem razvoju preobrazbe?

Preobrazba vzgoje in izobraževanja si počasi utira pot. Če bi merili količinske dosežke, bi ugotovili, da se uveljavlja med delavci zavest o pomenu znanja, saj se ob relativno enakem številu učencev v osnovni šoli, vsako leto zvišuje število vpisanih učencev v srednje, višje in visoke šole. S štipendijem in v gradnjo domov za učence in študente smo izboljšali možnosti in dostopnost šolanja vsej mladini ne glede na materialni položaj družin. Vse bolj uveljavlja tudi študij ob delu, v visokih šolah kmalu dosege polovico vseh študentov. V obdobju zadnjih štirih let vidimo, da je vpis v srednje šole narasel z indeksom 112, pri odraslih 126, v visokem šolstvu v celoti 117, pri študentih, ki študirajo ob delu, pa celo z indeksom 142. Združevanje sredstev občanov s samoprispevki je zagotovilo veliko večje možnosti za razvoj predšolske vzgoje in izenačevanje razmer osnovnega šolstva. V zadnjem času se delovni ljudje vedno pogosteje odločajo tudi za gradnjo srednješolskega prostora.

Ob razveseljivih količinskih podatkih pa ne moremo mimo ocene, da se v kakovostnem pomenu v naših šolah ni skladno uveljavljala tudi nova vsebina; da ob tem, ko smo zgradili šole ali vrce, nismo uveljavili njihove podružbljene vloge in zagotovili delavcem v združenem delu, da bi na novih družbenoekonomskih temeljih uveljavljali svoj vpliv in prevzemali del odgovornosti tudi pri načrtovanju kadrov, vsebinski zasnovi in pri uresničevanju vzgojnoizobraževalnih načrtov. V tem trenutku je zato najpomembnejše, da v celotnem vzgojnoizobraževalnem sistemu od predšolske vzgoje do začetka dela in permanentnem izobraževanju ob delu spoznamo, da ne gre le za klasično šolsko reformo, temveč za družbeno preobrazbo, ki jo je mogoče izvesti le na temelju novih družbenoekonomskih odnosov, v neposrednem vplivu delavcev v združenem delu na vsebinsko zasnovi in sodelovanju s šolo, na neposrednih in trdnjih delegatskih razmerjih. Od že doslej izkazane skrbi delavcev v združenem delu za gradnjo novih prostorov in zagotavljanja možnosti za šolanje je potrebno doseči čim tesnejše sodelovanje tudi pri vsebinski zasnovi, mreži potrebnih šol za uresničevanje kadrovskih potreb v združenem delu in skupne odgovornosti šol in uporabnikov, da se s preobrazbo vzgoje in izobraževanja zagotavljajo tudi možnosti za dolgoročni družbenoekonomski razvoj naše slovenske in jugoslovanske skupnosti.

Že pri delu republiške konference SZDL ste se zavzemali za pospešen razvoj celodnevne šole. Kako ste zadovoljni z dosežki na tem področju in katere bistvene naloge je treba opraviti, da bi celodnevna šola dosegla zastavljene smote?

Ugotavljamo, da celodnevna šola ni padla na izpitu, kot so nekateri skeptiki splošno napovedovali. Ob sklepu šolskega leta 1977-78 se je uveljavila v 53 šolah in zajela 5 % šoloobveznih učencev. V letošnjem šolskem letu bo verjetno zajela že 13.000 učencev, v oddelkih podaljšanega bivanja pa bo gotovo vključenih 27.000 učencev. Celodnevne osnovne šole so vsebinsko zasno-

vane tako, da predstavljajo most za dogovarjanje z zainteresirano, bolj ali manj razgibano šolsko okolico, za sodelovanje društev, kulturnih ustanov, delovnih organizacij, kjer šola ob tem prerašča od zaprte pedagoške ustanove v »množično učilnico«, v pomemben kulturni, rekreacijski in društveni center v kraju, v družbeno angažirano šolo. Slabosti nekaterih celodnevnišol so zlasti v tem, da so bile načrtovane le prostorsko in organizacijsko v sodelovanju s krajevno skupnostjo in občinsko izobraževalno skupnostjo. Njihov program se je sicer začel pod novim naslovom celodnevna osnovna šola, grajen pa je bil kot cilj in ne sredstvo za podružbljanje vsebine. Takšne celodnevne osnovne šole so še zaprte šole, v katerih poleg učiteljev in učencev ni zunanjih sodelavcev, ni društev in ne spodbud. Pomembno je, da so nekatere dobre izkušnje celodnevnišol osnovnih šol spodbudile osnovne šole bodisi centralne, večimenske ali podružnične, da so začele ustanavljati enote občinskih izobraževalnih skupnosti ob šolah. V taki enoti vsi učitelji skupaj z društvi kot zbor izvajalcev zasnujejo letni načrt celotne vzgojnoizobraževalne dejavnosti šole in ga usklajujejo z zborom uporabnikov, v katerem so poleg delegatov iz delegacij temeljnih organizacij združenega dela v šolskem okolišju tudi delegati iz delegacij krajevnih skupnosti. Enote ob osnovni šoli bodo omogočile bolj celosten vzgojnoizobraževalni vpliv in možnosti, da šola s sodelovanjem okolja uresničuje in izpopolnjuje svoja vzgojna prizadevanja. Za bogatejši program in večjo učinkovitost pa bodo delovni ljudje in občani pripravljali prispevati več denarja, osebnega dela in druge pomoči. Zato ni tako pomembno, koliko celodnevnišol osnovnih šol bomo zgradili, pomembnejše je, koliko se bo kakovostno spremenila vsaka osnovna šola, tako da bo lahko prevzemala več odgovornosti za usmerjanje učencev v nadaljnje šolanje, koliko bo uvrščala v vzgojni načrt delovno vzgojo, vzgaja humane, odgovorne učence itd. — skratka, koliko bo na uveljavljenih družbenoekonomskih temeljih postajala vzgojno in izobraževalno učinkovitejša.

Pripravljate osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju. Katere so po vašem mnenju bistvene značilnosti zakona in kaj bi zlasti pedagoški delavci morali storiti, da bi na temelju tega zakona spremenili vzgojno prakso?

O osnuteku zakona o usmerjenem izobraževanju bo potrebna še poglobljena razprava, posebno zato, ker so doslej o njem razpravljali pretežno v šolskih krogih pa še v njih pogosto obremenjeni s tradicionalizmom s številnimi pomisleki in nezaupanjem, tako kot pač gledamo na stvari, ki so nove in nakazujejo tudi učitelju spremenjen način že ustaljenega dela. Bistvene značilnosti zakona so v tem, da skuša normativno urediti sistem šolanja z odpravo dvojnosti in sistemu rednega šolanja in šolanja ob delu, pri čemer želi slednjega bolj uveljaviti kot trajno sestavino dela in življenja. Izhajajoč iz zahtevnosti opravi in nalog v združenem delu in njegovega perspektivnega razvoja utrjuje pomen splošne izobrazbe za uveljavljanje samoupravnih pravic, večje možnosti za vključitev delo, prilagajanje tehnološkim spremembam v njem in za permanentno izobraževanje. Proizvodno delo, delovna praksa in proizvodno tehnični pouk na začetku usmerjenega izobraževanja ne izpopolnjujejo le dosedanje pomanjkljivosti in splošni izobrazbi, temveč so tudi neposredno

povezani z usmeritvijo šole in kasnejšim delom v poklicu; zato imajo vlogo usmerjevalcev pri izbiranju smeri v določeni usmeritvi ali panogi.

Že teh nekaj navedenih sestavin zakona nakazuje potrebo po takojšnji neposredni povezanosti vseh šol z organizacijami združenega dela, ki zaposlujejo diplomante. V oblikovanju enot posebnih izobraževalnih skupnosti ob posamezni šoli bo mo-

Majda Poljanskova, predsednica Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje

goče opredeliti interes uporabnikov po delegatski poti. Tako bodo lahko ti vplivali na zasnovo programov izobraževanja, sprejemali dogovore v posebni izobraževalni skupnosti, poleg tega pa bo zagotovljena tudi neposredna odgovornost posameznih delovnih organizacij za uresničevanje vzgojnoizobraževalnega programa. V posebno izobraževalno skupnost naj bi delegati hodili bolj »oboroženi« s stališči celotnega zbora uporabnikov ob posamezni šoli. Če ne bo tako, se tudi ne bomo mogli nikoli dogo-

Pedagoške misli

Dokler se ne odstranijo različni odnosi, ki zadevajo odvisnosti šole in učiteljev, dokler šola ne doseže tiste samostojnosti, ki je nujna, če naj doseže svoj namen — dokler učitelja ogroža ekonomska stiska — dokler traja najhujša, najbolj nevarna stran odvisnosti (notranja), dotlej ne bodo prenehale tožbe o pomanjkljivosti uspehih javnih šol. (Adolf Diesterweg)

Vaje naj bodo, če je le mogoče, samostojne, to se pravi resnične, ne le navidezne. Če otrok z učiteljsko pomočjo doume misel, ki jo je izrazil pisatelj, in dojame obliko, v kateri je izražena, se to še ne pravi, da uri svoj dar govora; s tem si samo bogati razum, pri tem pa mu lahko ostane posebna sposobnost daru govora popolnoma nerazvita. (K. D. Ušinski)

Organizacijska naloga, ki je vredna naše dobe in naše revolucije, je lahko samo v tem, da ustvarimo sicer splošno in enotno metodo, ki pa bo hkrati omogočala vsaki posamezni osebnosti, da razvije svoje posebnosti, da ohrani svojo individualnost. (D. A. S. Makarenko)

Pogumnega človeka ni mogoče vzgojiti, če ga ne postavimo v okoliščine, v katerih bo lahko pokazal pogum, vseeno v čem — v zdržljivosti, v neposrednem odkritem govoru, v neki odpovedi, potrpežljivosti, drznosti. (A. S. Makarenko)

Dalje so prišli nekateri, ki so bili učitelji sami sebi ali pa so jim bili učitelji buke in hrasti, kakor oni, ki so jih z muko učili učitelji. (J. A. Komenski)

Sodoben učenec čuti potrebo in zahteva, da se mu šola bolj prilagaja, da ga bolj upošteva, da ga ne jemlje kot objekt, marveč da ga mnogo bolj angažira kot subjekt lastnega razvoja, lastnega človečenja in učlovečenja. (France Strmčnik)

Učitelj kot osebnost naj bo v razredu tudi avtoriteta, vendar to

voriti o ustreznosti mreži šol ter uskladiti potreb in možnost tako v občini kot v republiki.

Pedagoški delavci lahko veliko pomagajo pri organiziranju enot ob šolah in drugih oblikah povezovanja z uporabniki. Te oblike so vzvodi ne le za revolucioniranje sistema, ampak tudi za uveljavitev družbenoekonomskih odnosov, neposredno menjavo dela in uresničitev vzgojnoizobraževalnega programa. Zakon sam ne bo mogel odpravljati problemov in uveljaviti drugačne prakse, če že danes pedagoški delavci v usmerjenem izobraževanju ne bodo kritično ocenili skupaj z uporabniki dosedanje učinkovitosti šolanja prav v enotah izobraževalnih skupnosti ob šolah, če ne bodo sodelovali z istovrstnimi šolami, ki usposablja učence na zahtevnejših, vendar istovrstnih šolah z visokimi vred, da bi oblikovali predloge za pripravo vzgojnoizobraževalnih programov. In končno, kako bomo zagotovili širšo razpravo o osnutku zakona, če številni izvoljeni delegati za izobraževanje v TOZD ne bomo organizacijsko in interesno kadrovsko povezani v konferenci delegatov — zboru uporabnikov v enoti ob šoli.

Razvoj usmerjenega izobraževanja ne pomeni le vsebinske spremembe v vzgoji, temveč spreminja globlje tudi odnose v vzgojnem sistemu. Ali lahko ocenite, kaj je bilo v tem pomeni doseženega, kako je z oblikovanjem centrov usmerjenega izobraževanja in zlasti še, kako je z razvojem pedagoških centrov, ki bi se po dogovoru morali najprej razviti?

V dosedanjem oblikovanju centrov usmerjenega izobraževanja je še vedno očitna težnja občinskega — horizontalnega povezovanja doslej obstoječih

po našem pojmovanju ne pomeni nepriznane vseude, marveč človeka, ki z življenjsko toplim (toda nikakor mehkužno osladnim) odnosom in ravnanjem zna v učencu zbuditi spoštovanje do pravičnosti, zahtevnosti in smotnosti. (Marica Dekleva)

Kakorkoli govorimo o estetski kulturi v šoli, mimo učiteljeve lastne estetske vzgojenosti ne moremo. Nihče ne more dati, česar nima, in če učitelj te vzgojenosti nima, je zaman pričakovati, da bo dala šola kaj prida estetskega čuta in okusa. (Leon Žlebnik)

Učitelj se mora nenehno pomlajati. Ne more in ne sme se postarati, ker dela z mladino. (Vladimir Cvetko)

Učitelj mora biti v korist učencev in družbe zahteven, vedeti pa mora tudi, da je ocena v sedanjih oblikah zelo neboljeno diagnostično in še slabše prognostično sredstvo. (Gustav Šilih)

Od učiteljev moramo pričakovati, da bodo entuziasti v svojih hotenjih, da bodo iskreni in dosledni. Zavedati se moramo, da ne more razvijati marksističnih stališč in prepričanj, kdor tudi sam ni iskreno prepričan o tem, za kar se zavzema, ne more razvijati ljubezni do domovine in imeti pozitivnega odnosa do samoupravljanja, kdor sam ni domoljub ali ne verjame v samoupravljanje. (Ilija Mrmak)

Vsekakor si lika revolucionarnega vzgojitelja današnjega dne ne moremo predstavljati kot neko vsestransko izobraženo in splošno razgledano ter dejavno nerealno bitje, temveč kot povsem običajnega, nujno tako ali drugače enostransko formiranega ter zainteresiranega človeka, ki pa se vendarle — glede na stvarne možnosti — trudijo, da ne bi nazorsko in strokovno nazadoval. (Vladimir Struk)

Dober učitelj je zgled otrokom. S svojim delom in z živo besedo močno vpliva ne le na mladino v šoli, temveč na vso svojo okolico. (Stjepan Pataki)

šol z novim naslovom. Če tu in tam opazimo, da so nekateri razlogi za združevanje skupna izraza prostora in bolj smotrna razporeditev kadrov, skupno strokovno službo ipd., lahko skoraj vsem očistimo, da so se oblikovali po poti medobčinskega usklajevanja, niso pa usklajeni s potrebami, ki jih izkazuje posebno izobraževalne skupnosti, niti z globalnimi družbenimi načrti. Načrtovani so bili na predpostavki števila učencev, ki letno dokončujejo osnovnošolsko obveznost in bodo odhajali v najbližjo šolo v kraju. Ker načrtujemo usmerjeno šolo, pomeni, da najbližja šola ne more ustrezati vsaki poklicni usmeritvi učenca, temveč le nekaterim; pri tem pa moramo upoštevati tudi številne odrasle, ki bodo v večernem času ob delu študirali. Dosedanje pretežno prostorsko načrtovanje centrov bodo morali tudi pri že tako oblikovanih centrih preverjati z uporabniki kadrov, ki bodo v različnih usmeritvah šole preverjali možnosti za uresničevanje vzgojnoizobraževalnih načrtov, potrebe in perspektive zaposlovanja in jih usklajevali s kadrovskimi potrebami v republiki, v svoji posebni izobraževalni skupnosti in izobraževalni skupnosti Slovenije. Opozoriti želimo tudi na to, da nekateri zelo ambiciozni programi razvoja najrazličnejših usmeritev usmerjenega izobraževanja v posamezni občini »obetajo«, da bomo zaradi majhnega števila učencev odpirali zelo drago šolo — z neusposobljenimi učitelji.

V pedagoškem šolstvu smo kljub nekaterim začetnim pobudam o oblikovanju dveh centrov z dislociranimi oddelki, celo snovanja o nujni povezanosti pedagoških gimnazij z akademijama, ostali sredi poti, zato tudi počasi napredujemo pri pripravi celotnih načrtov. Podpisniki družbenega dogovora o reformi pedagoškega šolstva bodo tako kot na drugih področjih morali čimprej oblikovati fiziognomijo posebne interesne skupnosti, ki bi na podlagi zborov uporabnikov kadrov ob pedagoških gimnazijah, pedagoških akademijah, filozofskih fakultetah in na drugih šolah, ki vzgajajo učitelje za različne vrste šol, morali zagotoviti, da se ustanovi skupnost za to področje. Inicijativni odbor za ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za pedagoške kadre bi moral postati mobilizator za uveljavitev delegatskih razmerij, spremenjenih dohodkovnih odnosov in skupnega strokovnega organa za pripravo celotnega programa preobrazbe pedagoškega šolstva.

Že dalj časa smo pričre precejšnjemu pomanjkanju pedagoških delavcev, begu iz poklica in podobnem. V zadnjem času je bilo veliko prizadevanja za to, da bi se razmere spremenile. Razlogov za takšen pojav je nedvomno več. Kako ocenjujete sedanjost kadrovsko politiko na področju vzgajanja in izobraževanja. Ali si je družba dovolj prizadevala, da se vprašanje ugodno reši, pa tudi, ali je družbeni po-

ložaj pedagoških delavcev že ustrezen?

Usmerjanje v učiteljski poklic in kadrovsko štipendiranje še vedno ni dovolj uveljavljeno. Tako kot šole (posebno usmerjene šole) nenehno očitajo gospodarstvu in drugim delovnim organizacijam, da ne načrtujejo dolgoročno razvoja potreb po kadrih, tako bi mogli kritiko ali bolje spodbudo za kadrovsko načrtovanje nasloviti sami sebi v vsaki šoli. V občinskih izobraževalnih skupnostih so ponekod uveljavili kadrovsko štipendiranje kot odsev potreb po prosvetnih delavcih. Ni pa bilo trdnjeje povezave med štipendistom in šolo, v kateri se bo po končanem šolanju štipendist zaposlil. Študij bi morali povezovati z nekaterimi konkretnimi nalogami iz prakse — ta povezava je še vedno ohlapna. Pri uresničevanju družbenega položaja prosvetnih delavcev ne moremo pričakovati, tako kot tudi drugi delavci v združenem delu ne, da ga bo lahko uresničiti namesto njih ali v imenu njih kdo drug. Vsak delavec — torej tudi prosvetni — uresničuje svoj družbeni položaj z delom. Glede na to, da vsi prosvetni delavci delajo na družbenem področju, ki je po naravi najbolj izpostavljen družbeni kritiki, bi se morali zavzemati, da najustrenejše učence usmerjajo v pedagoški poklic. Pri reševanju ustreznega nagrajevanja dela pa bi morale šole začeti pripravljati programe, ki izkazujejo celotnost dohodka. Pri zagotavljanju denarja bi morali ob sredstvih izobraževalnih skupnosti uveljavljati tudi oblike neposredne menjave dela po dogovorjenem programu z uporabniki.

Komite za vzgojo in izobraževanje ima ob sedanjih temeljiti reformi vzgoje in izobraževanja prav gotovo obilico dela. Ali lahko omenite, s katerimi nalogami se ukvarjate sedaj in kakšne so glavne naloge v prihodnjem letu?

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje mora glede na svoje pristojnosti pripravljati številne strokovne naloge za reformo. Pri tem se zavedamo, da gre za enovit in povezan proces v celotnem vzgojnoizobraževalnem sistemu. Ker je preobrazba odvisna od uveljavitve novih družbenoekonomskih osnov in z njimi povezanih samoupravnih odnosov in delegatskih razmerij, je v pripravi zakon o izobraževalnih skupnostih. Z uveljavitvijo in dograjevanjem samoupravne interesne organiziranosti bomo hitreje lahko ocenili ustreznost pripravljenih sprememb zakona o predšolski vzgoji in zakona o osnovni šoli, ki naj bi skupaj z zakonom o usmerjenem izobraževanju predstavil celotno vsebinsko preobrazbo. Pri preobrazbi naj bi poslej veliko pomagal tudi pravkar ustanovljeni Republiški svet za vzgojo in izobraževanje, ki naj bi šrše povezal družbenopolitično, samoupravno, upravo in strokovno pedagoško dejavnost tako, da bo prešla v enotno družbeno akcijo za reformo.

Podčetrtek — uspešen zgled

V začetku julija je obiskala posebna skupina strokovnjakov UNESCO osnovno šolo v Podčetrtku. Med njimi je bila tudi predstavnica ZDA, profesorica Marjorie Gardner iz univerze v Marylandu. O obisku v Podčetrtku je napisala tole pismo: »Zdaj, ko sem se vrnila v svojo pisarno na univerzi Maryland, bi vam rada povedala, kako me je razveselil in navdihnil obisk v vaši eksperimentalni šoli. Vaš dolgoletni trud, s katerim ste ustvarili mladim ljudem priložnost za pridobitev pravega teoretičnega in praktičnega znanja, ki jim bogati življenje, je uspešen zgled in smernica, ki bi jo morali uporabiti povsod v svetu. Odtlej ob mnogih priložnostih navdušeno pripovedujem drugim o vašem delu za odkrivanje nove vrednosti sistema, boljše teorije in poklicne popolnosti vaših študentov.«

Nedvomno so prijazne besede zahvale priznanje in spodbuda, da bi se vzgojno delo v Podčetrtku poglobljeno razvijalo in bilo temelj pomembnega hospitacijsko eksperimentalnega in izobraževalnega središča v preobrazbenem procesu osnovne vzgoje. L. L.

čim bolje se bomo poznali

S 14. občnega zbora Skupnosti šolskih centrov za blagovni promet SR Slovenije

Improvizacija ni rešitev

Da bi bilo izobraževanje v šolah za blagovni promet bolj kakovostno in da bi bolje sledilo novostim usmerjenega izobraževanja, so se zbrali letošnjega 30. in 31. avgusta v Murski Soboti predstavniki Skupnosti šolskih centrov za blagovni promet SR Slovenije na 14. občnem zboru. Predsednik skupnosti mag. Ludvik Rebeušek, mag. Drago Glogovšek iz Zavoda SRS za šolstvo v Ljubljani, Tone Podjed, tajnik Izobraževalne skupnosti za blagovni promet SRS in drugi strokovnjaki so z dobro pripravljenimi poročili in razpravami pripomogli h kakovostni ravni občnega zbora.

V polemikah razpravah o vprašanih vzgoji in izobraževanja strokovnih šol za blagovni promet in o delovnih dogovorih učiteljev, zaposlenih v teh šolah, so zavzeto sodelovali predstavniki Zavoda SRS za šolstvo, družbenopolitičnih organizacij in učitelji. Posebno pozorno so obravnavali vprašanje, kako izvesti predvideno reorganizacijo današnjega periodičnega načina šolanja, saj vse šole za to še

zdaleč nimajo ustreznih možnosti. Morebiti bi se zadeve premaknile z mrtve točke, če bi natančno proučili možnosti, kako pridobiti ustrezno število učilnic in premagati druge težave, o katerih so spregovorili na občnem zboru. Razpravljali so poudarjali, da ni mogoče improvizirano reševati tako resnih zadev, kot so pomanjkanje prostora, usposobljenih učiteljev, primernih učnih načrtov, učbenikov in učil.

Veliko zanimanja je zbudil referat mag. Draga Glogovška o preobrazbi šol za blagovni promet v usmerjeno izobraževanje. Tako kot drugim srednjim šolam se tudi šolskim centrom za blagovni promet obeta veliko korenitih sprememb, predvsem pri uvajanju novih predmetnikov: bolj poudarjen bo pouk slovenskega jezika in naravoslovnih področij. Namesto dvodelnih letnih bodo uvedli trimesečne sklenjene vzgojnoizobraževalne načrte. Glavni pobudniki pri uresničevanju novosti bodo seveda učitelji, ki so za to tudi najbolj odgovorni.

M. SLANA

Kdaj na zeleno vejo?

Pogovor z Ivanko Korenovo, predstojnico organizacijske enote Zavoda SRS za šolstvo v Murski Soboti in z nekaterimi prosvetnimi delavci murskosoboške občine je pokazal, da je v šolstvu na tem območju še veliko težav. Podatki povedo, da razmere v novem šolskem letu ne bodo veliko boljše, kot so bile lani. Delo ovira predvsem pomanjkanje prostora za podaljšano bivanje in uvajanje celodnevne osnovne šole.

Tovarišico Korenovo smo vprašali, zakaj imajo tolikšne te-

žave — ali gradnja novih šol v Pomurju zastaja ali pa morda stare šole rušijo in ne postavljajo novih? Takole nam je odgovorila:

»Šol ravno ne rušimo, res pa je, da so nekatere stare šole nujno potrebne obnove. Podatek, da je v murskosoboški občini okoli 7600 učencev osnovnih šol in 1600 učencev srednjih šol, pove, da je šolarjev veliko že v sami pomurski metropoli. Razmere se bodo izboljšale šele tedaj, ko bo na voljo denar za preureditev starih šol in gradnjo novih.

— Ali se je vpisalo letos manj ali več učencev kot v preteklih letih?

»Na osnovnih šolah je vpis nekoliko manjši, povečal pa se je vpis na srednje šole. To velja tudi za 17 šol murskosoboške občine, kjer smo imeli v preteklem letu skoraj 7000 učencev.»

— Kateri kraj v Pomurju je s šolskimi prostori najbolj na tensem?

»Doslej je bilo hudo v Beltincih in Razkrižju, kjer so imeli pouk v več stavbah. Prav sedaj odpiramo v Beltincih in Razkrižju novi šoli, v katerih bomo lahko uvedli celodnevno delo. Nova šola bo odprta tudi v Radencih.»

Težave so najbolj vidne prav v začetku šolskega leta, ko je treba iskati izhodišča in izoblikovati podoben usmerjenega izobraževanja. Tega se zavedajo tudi na organizacijski enoti Zavoda SRS za šolstvo v Murski Soboti. Z združenimi močmi bo treba uspešno zasnovati načrte dela za šolsko leto 1978—79, saj je v štirih občinah Pomurja kar 40 šol, v njih pa približno 14.800 učencev. Poleg tega ima Pomurje devet srednjih šol, šest v Murski Soboti in po eno srednjo šolo v drugih treh občinah.

V Lendavi in okolici imajo dvojezično šolstvo — začetki tega segajo v šolsko leto 1959-60. Izbira učbenikov za dvojezično področje je pestrá: uporabljajo slovenske, madžarske in slovensko-madžarske.

M. SLANA

Slovenske Konjice Velika delovna zmaga

Pred začetkom novega šolskega leta so v Slovenskih Konjicah dogradili osnovno šolo Dušan Jereb. Slovesnosti ob odprtju šole so se udeležili poleg krajanov in predstavnikov občine tudi Emil Rojc, izvršni sekretar za vzgojo in izobraževanje pri CK ZKS, Miro Lužnik, pomočnik direktorja Zavoda SRS za šolstvo in Peter Winkler, pomočnik predsednika Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje.

Udeležence slovesnosti je pozdravil ravnatelj osnovne šole Franjo Tič. V imenu delovne skupnosti in učencev se je zahvalil za to veliko pridobitev in obljubil, da bodo zavzeto in ustvarjalno delali. Predsednik občinske skupščine Slovenske Konjice Fran Ban, ki je tudi predsednik sveta te šole, je vodil delovni odbor za gradnjo šole. V svojem govoru navedel nekatere zanimive podatke. Šola Dušana Jereba je bila grajena v treh stopnjah. Prvi trakt je bil zgrajen leta 1968, nato je zrasla telovadnica, v tretjem obdobju pa je bila šola dokončno nared.

V šoli je 27 lepo opremljenih in svetlih učilnic, fonolaboratorij za učenje tujih jezikov, ustrezni kabinet, telovadnica, zobna ambulanta, dve tehnični delavnici, pionirska soba, jedilnica z 200 sedeži in moderno opremljena kuhinja, ustrezna igrišča in zelena.

Celotna naložba je znašala več kot 20 milijonov dinarjev, to pa je kar za 5 milijonov več, kot so za gradnjo te šole predvidevali z načrtom ob samoprispevku za obdobje 1978—1982. Potreben denar so dodatno zagotovili s premostitvenimi posojili pri izvajalcu del, industrijsko gradbenemu podjetju Ingrad Celje. Dolg bodo morali poravnati že leta 1979.

V šolskem letu 1978-79 bo obiskovalo Osnovno šolo Dušan Jereb 570 učencev. Vsa razredna stopnja — in sicer 248 učencev bo delala po programu celodnevne šole. To je tudi prva centralna šola v občini, ki je prešla na celodnevno delo.

Ob tej priložnosti naj povemo, da se je celodnevna šola v občini Slovenske Konjice že precej uveljavila, zanjo se zavzemajo prosvetni delavci in starši. Do sedaj so delale po celodnevem programu predvsem podružnične šole: Stranice, Resnik, Tepanje ter posebna šola Pohorskega odreda. Za naslednje šolsko leto pa že načrtujejo, da bodo imeli celodnevno šolo tudi učenci v osnovni šoli v Zrečah, ki je ena izmed največjih osnovnih šol v občini.

Med delovnimi ljudmi te občine prevladuje spoznanje, da mora osnovna šola dajati učencem temeljito splošno izobrazbo, ter jih usmeriti in dobro pripraviti za življenje. Prav zato so v

preteklem srednjeročnem načrtu predvideli za naložbe v negospodarska področja 280 milijonov dinarjev. Od tega bodo namenili vzgoji in izobraževanju kar 55 milijonov. Načrt že dosledno uresničujejo.

Poleg te šole so letošnjega maja odprli tudi moderno opremljeno delavnico pri oddelku Poklicne kovinarske šole v Zrečah. Tu je tudi zametek usmerjenega izobraževanja v občini. Letos so začeli dozidavati osnovno šolo v Zrečah, ki naj bi bila končana do začetka naslednjega šolskega leta, pripravljajo pa tudi gradnjo telovadnice pri osnovni šoli v Vitanju. Poleg še nekaterih manjših posegov npr. preureditev Glasbene šole v Slovenskih Konjicah, so doslej dali za gradnjo blizu 50 milijonov dinarjev. Ta denar prispevajo občani Slovenskih Konjic — te srednje velike in srednje razvite slovenske občine, ki se dobro zaveda o večjih potrebah po znanju in izobraževanju.

Takšen odnos delovnih ljudi in občanov občine Slovenske Konjice do vzgoje in izobraževanja pa daje na tem področju tudi dobre dosežke. Vzgojnoizobraževalni rezultati v osnovnih šolah so že več let med najvišjimi v regiji. Tudi tako imenovani

Folklorna skupina osnovne šole »Vinko Megla« Odranci deluje že pet let. Plešejo stare prekmurske pleske. V svoj spored uvrščajo tudi stare goričke in belokranjske pleske. Skupina dela v težkih razmerah, saj imajo vaje kot pravi vodja skupine Marija Miholič, v telovadnici in na hodniku velikokrat. Spremljajo jih le zvoki z magnetofona. Obleke so jim sešili v TOZD konfekcija v Veliki Polani. Skupina šteje 8 parov. S svojimi nastopi sodelujejo na vseh prireditvah in proslavah v Odrancih, predvsem v okviru KPD. Njihovi doslej največji uspehi so bili nastop na IX. folklorni reviji v Lendavi in X. letošnji folklorni reviji v Odrancih. (Besedilo in foto: Jože Žerdin)

osip je zelo majhen in se še nadalje zmanjšuje. Na sploh so zelo razvite svobodne dejavnosti, samoupravljanje učencev v razrednih in šolskih skupnostih. Vodstva šol že več let skrbijo za brezplačne učbenike in šolske zvezke, ki jih učenci dobijo ob začetku šolskega leta na klop, za prehrano, prevoze, itd.

Vse to pove, da v občini Slovenske Konjice že kar uspešno uveljavljajo svobodno menjavo dela.

FRANJO MAROŠEK

Posebna osnovna šola v Šmihelu je končno sprejela v svoje moderne prostore 120 otrok, ki se šolajo v 12 rednih oddelkih, imajo pa tudi dva oddelka za delovno usposabljanje in dva oddelka za podaljšano bivanje. V sklopu šole je tudi sodobno urejen internat, ki sprejme 50 gojencev (Besedilo in foto: Goran Rovin)

Zidovi in učenost

Severovzhodna Slovenija v začetku šolskega leta 1978/79

Ni vseeno, kako in v kakšnih razmerah si nabirajo šolarji znanje za življenje, npr. ali poteka pouk našolah v eni ali v treh izmenah. Vemo tudi, kakšne probleme prinaša večizmenski pouk. Zavod SRS za šolstvo je v preteklosti — tako meni marsikateri učitelj v severovzhodni Sloveniji — načrtoval nekatere šolske novosti preveč teoretično, premalo stvarno in življenjsko, saj se je premalo soočil s problematiko vsakdanje prakse. Zato je veliko učiteljev predlagalo javno razpravo o problematiki, ki se poraja ob uvajanju usmerjenega izobraževanja ter vnašanju številnih novosti v šolske načrte.

Ustavimo se pri prostorskih razmerah nekaterih šol. Mariborčani so začeli odpravljati prostorsko stisko že s samoprispevkom. Prizadevajo si odpraviti večizmenski pouk. Od več kot 20.000 šolarjev mariborske občine ima enoizmenski pouk samo 11 osnovnih šol. Med te spadata osnovni šoli Prežihov Voranc in Bratov Polančičev v središču Maribora. V okolici bodo imele enoizmenski pouk osnovne šole Lovrenc na Pohorju, Kamnica in tezenska šola Martin Konšak.

Gneča ni samo v okoliških šolah mariborske občine, temveč

samo šola Lackovega odreda v Kamnici. V novem šolskem letu se ji pridružujejo še šola v Lovrencu na Pohorju ter podružnični šoli centralne šole Sladki vrh — Vranji vrh in Zgornja Velka.

V mariborski občini je tako v začetku šolskega leta 1250 otrok v celodnevni šoli, v oddelkih podaljšanega bivanja pa več kot 4600. To število pa ni tako razveseljivo, če pomislimo, da ima mariborska občina več kot 21.000 šolobveznih otrok.

V PTUJSKI OBČINI je število vpisanih otrok v novo šolsko leto približno enako lanskemu. 17 centralnih in 13 podružničnih šol bo obiskovalo okoli 9000 učencev. Učencem in učiteljem povzroča težave pomanjkanje prostora, v osnovnih šolah pa primanjkuje tudi učiteljev.

V ptujski občini ugotavljajo, da imajo preveč starih šol iz prejšnjega stoletja, ki niso več uporabne, nove šole pa so dobili v Gorišnici, Podlehniku, Vitomarcu in Dornavi. Prenovili so več starih šol, pripravljajo projekte za gradnjo novih šol v Lovrencu in Trnovski vasi, končujejo pa prvo stopnjo gradnje osnovne šole v Markovcih. V prvi fazi so zgradili skupne prostore in učilnice za predmetni pouk, v drugi pa bodo zrasle učilnice za razredni pouk. Šolo gradijo z denarjem, zbranim s samoprispevkom ptujskih občanov, s posojilom Izobraževalne skupnosti Slovenije in z dodatnim prispevkom Markovčanov. Skupna vsota znaša več kot 23.600.000 dinarjev. V tem kraju je bila nova šola nujno potrebna, saj je bila stara podprta s tramovi in je ogrožala učence.

Zaradi prostorske stiske je v ptujski občini večinoma še dvoizmenski in troizmenski pouk.

Podatku, da bodo imeli zaradi manjšega vpisa na osnovnih šolah Narpelje, Ptujška gora, Gruškovje, Rodni vrh in Stoperce kombiniran pouk, dodajmo še dobro novico: celodnevna šola je zaživela v Kidričevem, kjer so razmere zgledne in spodbudne.

V DRAVOGRAJSKEM OKOLIŠU se bori šolstvo po svoje. Pravijo, da so v primerjavi z lanskim šolskim letom letos zdrsnili za stopnico navzdol. Niti v eni od koroških občin ne bodo mogli imeti povsod enoizmenskega pouka. Ze lani je bilo posebno veliko težav v Mežiški dolini, kjer so imele vse šole večizmenski pouk. Predvidevajo, da bodo imeli enoizmenski pouk na ravenskem Javorniku, toda prej bo treba tam zgraditi novo šolo. Radelčani ob Dravi so nekoliko na boljšem, saj so v Breznu zgradili novo šolo, zato bo tam dvoizmenski pouk samo še na osnovni šoli Vuzenica. V šolah Mislinjske doline in Dravograda imajo povečini dvoizmenski pouk. O prehodu na celodnevno šolo na tem območju razmišljajo, se pravi — samo o tem, kje dobiti denar za gradnjo in obnovo šol.

Tudi poročila iz CELJSKE OBČINE in iz nekaterih šol, ki so bliže središču Slovenije, niso najbolj razveseljiva. V celjski občini grozi ponekod celo triizmenski pouk.

Lahko torej sklenemo, da v severovzhodni Sloveniji kar pospešeno preurejajo stare in gradijo nove šole. Res pa je tudi to, da povsod vse preveč govore le o novih šolah, premalo pa o usposobljenosti učiteljev. Resnica pa ostaja: zidovi so premalo — pa čeprav zelo zelo moderni — če ni človeka, ki bi znal zbuditi željo po učenosti.

MIROSLAV SLANA

tem bolje bomo delali

Obiskali smo Pedagoško akademijo Maribor

»Dvigniti kakovost pedagoškega izobraževanja«

Pogovor s prodekanom Pedagoške akademije prof. Francijem Pivcem

Letošnjega 18. septembra bodo v Mariboru na Korškem platu s svečano odprti novo pedagoško akademijo, ob njej pa nov študentski dom. Ob tej priložnosti pripravljajo na pedagoški akademiji kulturni program, ki ga bo izvedel APZ Boris Kraigher, 150 diplomantom pa bodo tega dne podelili diplome. Pričakujejo, da se bo udeležilo slovesnosti več uglednih gostov in družbenopolitičnih delavcev republike Slovenije in občine Maribor. Ob tej priložnosti smo obiskali mariborsko pedagoško akademijo in se pogovarjali s prodekanom, profesorjem Francijem Pivcem o sedanjih vlogi te vzgojnoizobraževalne organizacije in njenih nalogah v sistemu izobraževanja pedagoških delavcev.

Šolsko leto 1978-79 je zelo pomembno, saj se bomo na naši šoli prvič srečali z učenci 3. in 4. letnika pedagoške gimnazije. Predvidevamo, da bo sožitje uspešno in bo koristilo kakovosti pedagoškega izobraževanja. Na pedagoški akademiji bo 15 oddelkov gimnazijcev, to je približno 500-600 učencev. To pomeni začetek življenja izobraževalnega centra, kakršne si zamisljamo po zasnovi usmerjenega izobraževanja. Nedvomno se bo v prihodnje ta zasnova še izpolnjevala. Začetek takšnega izobraževalnega centra bo tudi nakazal, kako poiskati skupno pot z enakimi šolami ne samo v Mariboru, temveč tudi v drugih okoljih ali regijah. Pobude obstajajo, pripravljeni so tudi že osnutki samoupravnih sporazumov, sedaj pa so seveda najvažnejše praktične izkušnje. Študentov in učencev je na naši šoli toliko, da je sedaj stavba povsem napolnjena, to pa pomeni, da jo bo treba razširiti. Zdi se, da se vsi družbeni dejavniki zavedajo tega problema. Vzniknile so že pobude, naj bi začeli pripravljati gradnjo novega poslopja, kjer bi delali štirje letniki usmerjenega pedagoškega izobraževanja. Smo optimisti, saj upamo, da bodo tedaj, ko bo družba ugotovila, da je potrebna razširitev študija in na visoko stopnjo, rešeno tudi prostorsko vprašanje.

— **Tovariš Pivec, na vaši šoli se v zadnjih letih nenehno pove-**

čuje število vpisanih študentov. Kaj lahko glede na te kazalnike pričakujemo v prihodnje?

Pedagoška akademija spada med tiste višje šole, ki ne kažejo izrazitih nihanj v razlikah vpisanih študentov: v zadnjih letih se nenehno povečuje število vpisanih študentov za 10-15 odstotkov. Glede na to že nekaj let načrtujemo obseg vzgojnoizobraževalnega procesa. Letos se bo verjetno vpisalo na našo akademijo nekoliko več študentov — zaradi družbene akcije o omejitvi vpisa novincev na nekatere visoke in višje šole. Že v prihodnjem študijskem letu pa pričakujemo zelo povečan vpis na pedagoško akademijo, saj se bo na našem območju prva generacija učencev iz usmerjenega pedagoškega izobraževanja vpisovala na višje šole. Celotna generacija gimnazijcev se bo torej vpisala na pedagoško akademijo. To se doslej ni zgodilo, saj se je le majhen odstotek maturantov pedagoške gimnazije nadaljeval študij pri nas. Na ta »navala«, če lahko tako rečem, se na naši šoli že pripravljamo. Glede na družbene potrebe pa je tolikšen vpis prav gotovo nujen, saj pričakujemo, da bo v naslednjih letih precej učiteljev, ki poučujejo v naših osnovnih šolah (starejše generacije) upokojenih. Potrebni bodo torej novi kadri. Lahko se pripeti, da ne bomo usposobili dovolj učiteljev.

— **Gotovo se bo pedagoška akademija preoblikovala tudi kakovostno?**

Veliko načrtov imamo, sprejeli smo sklepe o tem, kako vzgojnoizobraževalni proces na pedagoški akademiji dvigniti na višjo raven. Ne mislim samo na razširitev procesa na visoko stopnjo. Gre predvsem za poglobitev metodično-didaktičnega vidika pedagoškega izobraževanja. Doslej je bilo veliko naših sklepov in načrtov neurejenih predvsem zaradi neurejenih prostorskih razmer.

Sedaj se je ta problem precej zmanjšal. Čas je, da pokažemo, kaj lahko na tem področju sami storimo. Možnosti sicer še niso idealne, nova pedagoška hiša ima namreč to napako, da ji manjka bolj kakovostna oprema — v mislih imam izobraževalno tehnologijo. Tudi to vprašanje bo verjetno kmalu rešeno. Že sami prostori v novi zgradbi pa omogočajo mnogo bolj kakovostno seminarско delo, laboratorijske vaje, boljše izrabo knjižnice, boljše individualno delo, več mentorskih in bolj kakovostnih didaktično-metodi-

nih prijemov. Ne moremo pa pričakovati, da bomo vse naše želje uresničili kar čez noč.

— **Omenila sva že možnosti, da bi se študij na pedagoški akademiji razširil tudi na drugo stopnjo. To je vsekakor zelo velik in tudi zahteven načrt...**

Vse manj je ovir pri pripravi prehoda pedagoškega izobraževanja z višje na visoko stopnjo. Slovenci smo v Evropi sloveli kot narod, ki je na mnogih pedagoških področjih prednjačil.

Menim, da ni razlogov, da bi morali uvajati izbirno pot in ostajati na nižji stopnji. Položaj v vseh evropskih deželah kaže, da je prehod na fakultetno izobraževanje osnovnošolskih učiteljev nujen. Lahko se zgodi, da bodo posledice zastoja velike.

— **Pedagoška akademija je kadrovska šola, zato je še posebno pomembno, kako zavzeto študentje družbenopolitično in samoupravno sodelujejo. Doslej ste na vaši šoli na tem področju kljub nekaterim slabostim precej napredovali.**

Pedagoška akademija je bila prvi visokošolski zavod v Jugoslaviji, ki je v svoji statutarji uredil sprejel določilo o celostni oceni študentove aktivnosti.

Ta zajema tudi študentovo samoupravno angažiranost. Ocena takšne angažiranosti se celo neposredno upošteva pri ocenjevanju predmeta sociologija z družbeno ureditvijo.

Kljub nekaterim vprašanjem, ki nastajajo ob tem, je to vendarle dokaz, da posvečamo temu področju študentove dejavnosti precejšnjo pozornost. Menim, da se v takem ozračju tudi lahko razvija ustrezen sistem samoupravljanja in študentske udeležbe v njem. Zanimivo je, da smo ob razčlenjevanju možnosti za ustanovitev dveh TOZD kot bistven element upoštevali prav možnost študentskega neposrednega sodelovanja. Iluzija bi bila trditi, da je v povedanem zajeto vse bistveno, kar spodbuja študentovo samoupravno zavest. Brez ZSMS pri tem ni mogoče doseči vidnejših uspehov. Prav od uspešnosti delovanja mladinske organizacije je

veliko odvisna tudi uspešnost študentske samouprave. Glede tega pa niti učitelji niti študentje ne moremo biti posebno zadovoljni, saj se zavedamo, da lahko naredimo še veliko več. To moramo doseči zaradi izjemnega poslanstva prihodnjih pedagoških delavcev. Glede na te smotre je zasnovan tudi študijski program in posebne naloge, ki jih bo treba uresničiti, da bodo naši študentje dobro pripravljeni na svojo odgovorno družbeno funkcijo. Pri vseh teh prizadevanjih imajo posebno vlogo obšolske dejavnosti, ki so na naši šoli načrtovane kot sestavni del študijskega procesa. S takšnimi dejavnostmi se naši študentje usposobijo tudi za mentorsko delo na osnovni šoli in v krajevnih skupnostih. Ob koncu bi rad poudaril še to, da je v preteklih letih prevladovalo prepričanje, da se na pedagoški akademiji vpisujejo študentje, ki na drugi šoli ne morejo uspešno študirati. Študijski dosežki in vloga, ki jo imajo naši diplomanti v širši javnosti, pa takšno mnenje povsem zavračajo.

Res pa je, da se za študij na pedagoški akademiji odločajo tisti mladi ljudje, ki svojega prihodnjega dela ne vrednotijo le po materialni plati, kajti ta je na drugih strokovnih področjih nekoliko boljša. To ni ovira, temveč celo prednost, saj nas tako usmeritev naših študentov varuje pred tistimi, ki vrednotijo vse le »skozi dinar«. Iz leta v leto opazujemo tudi več samoiniciativ, izvirnosti, intelektualnega poguma v naših študijskih seminarjih in obšolskih dejavnostih.

To je tista kakovost, ki bi jo radi pri prihodnjih rodovih naših študentov kar najbolj razvili. V tem prepričanju pričakujemo tudi tiste, ki bodo v letošnjem študijskem letu prestopili prag naše akademije.

Pripravil: MARJAN TOŠ

RADIO IN ŠOLA

Radijska šola

NIŽJA STOPNJA

8. septembra ob 9.05 I. program

8. septembra ob 14.00 II. program

Tina gre v svet
avtor Peter Breščak

Oddaja je pripravljena za učence prvih razredov. V njej je avtor prikazal strah pred neznanim, ki ga doživlja prvošolec. Varno družinsko okolje, svet igre in prostosti, ki je bil s tem povezan, se s prihodom v šolo pomakneta na drugo mesto. Srečanje z drugačno skupnostjo, z drugačnim življenjem in obveznostmi, ki jih nalaga šola, ga plaši.

Tina, junakinja naše zgodbe, zadnjo noč pred prvim šolskim dnevom sanja, da plava nad mestom, podobnim veliki marjetici in gleda, kakšne so priprave na prvi šolski dan. Na oblaku pripoveduje, kako baloni prenašajo zvezke, knjige, barvice, svinčnike. Tudi šola se je vrnila s počitnic....

15. septembra ob 9.05 I. program
15. septembra ob 14.00 II. programMOJE PRVO BERILO
avtorica Neža Maurer

»Tovarišica, ta knjiga je prevelika in predebela zame! Tako mlade oči imam in samo nekaj črk poznam,« so skoraj polile Matejko solze od skrbi. Tovarišica pa je mirno vzela Prvo berilo v roke. Potem so zalistali tudi učenci. Najprej slike. Lepe, barvaste rešujejo mlade ljudi nego-

tovosti in tesnobe. Nenadoma bi otroci radi zvedeli, kaj piše pod slikami. Tovarišica jim prebere nekaj stavkov. Naučijo se tudi vedro pesmico iz sredine knjige. Poskušajo narisati prav tak šopek, kot je na zadnji strani — in prvo srečanje s Prvim berilom, to zajetno knjigo se je srečno končalo.

SREDNJA STOPNJA

5. septembra ob 9.05 I. program

6. septembra ob 14.00 II. program

SLOVENSKI LJUDSKI PLESI
avtor prof. Mirko Ramovš

Prof. Mirko Ramovš bo letos v glasbenih oddajah radijske šole za srednjo stopnjo predstavil slovenske ljudske plesne. V prvi oddaji bomo spoznali plesa starijši in potovčeki, ki sta značilna za osrednjo Slovenijo: Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko.

12. septembra ob 9.05 I. program
13. septembra ob 14.00 II. programLEOPOLD SUHODOLČAN:
Deček na črnem konju
avtorica Alenka Kraigher-Gre-

Deček na črnem konju je pretrajljiva in napeta zgodba o otrocih, ki prebivajo v dijaškem domu, in o njihovih sošolcih, ki živijo v urejenih družinah. Glavni junaki so šolarji s svojimi doživetji, prebrisanostjo, junacenjem, prijateljstvom, zavistjo, sovraštvom, dvomi, razočaranji. V oddaji pa bo poudarek na duševni stiski glavnih junakov.

VIŠJA STOPNJA

5. septembra ob 14.00 II. program

7. septembra ob 9.05 I. program

NATANČNO BRANJE BOGOMIRA MAGAJNE »BLAŽ STRNIŠA«
avtor Srečko Fišer

Blaž Strniša je ena izmed nekoliko manj znanih novel Bogomira Magajne. Njena tema se dogaja v duševnosti epileptika, ki pobegne iz zavoda za duševno bolne in išče svoj način življenja na svobodi, zunaj zidov bolnišnice.

Novela razodeva razumevanje človekove duševnosti, ki je po eni strani posledica poklicne usmeritve njenega avtorja — bil je psihiater — po drugi pa slovenske literarne tradicije.

12. septembra ob 14.00 II. program

14. septembra ob 9.05 I. program

PETER ILJIČ ČAJKOVSKI:
SERENADA ZA GODALA

Nenavadni pogovori

TUDI OTROK NAJ DAJE
NALOGE SAMEMU SEBI

6. septembra ob 9.05 I. program

7. septembra ob 16.00 II. program

Navajeni smo, da daje pobude za dejavnosti otrok vzgojitelj. V predšolskem okolju delajo to starši, vzgojiteljice v vzgojnoizobraževalnih organizacijah. Ker odrasli načrtujejo delo, določajo obseg nalog in izbirajo način izvajanja brez otrokovega sodelovanja, imajo velike težave pri

avtorici: Marijana Turel, Marija Kosi

Serenada za godala Petra Iljiča Čajkovskega je sestavljena iz štirih stavkov. Podrobno se bomo tokrat seznanili le z zadnjim stavkom, ki se imenuje finale. Tega bomo tudi v celoti poslušali. V prvi oddaji bomo poslušali osnovo stavka. To je ruska ljudska plesna melodija, ki jo bomo v oddaji prepeli ter ritmično, melodično in oblikovno razčlenili.

ugotavljanju otrokove zmogljivosti na določeni razvojni stopnji. Več kot umetnik bi moral biti učitelj, da bi vsakemu učencu odmeril take obremenitve, ki bi po obsegu in težavnosti ustrezale njegovim sposobnostim ter bile spodbudne za izvajanje nalog in razvoj sposobnosti. Če je v glavnem učitelj tisti, ki določa obveznosti, otrok pa te obveznosti sprejema, se otrok ne nauči »dajati nalog samemu sebi« in

delati brez priganjalca. Če učitelj v glavnem določa, kdaj in koliko se bo učenec učil, se bo ta učil le toliko in le tedaj, ko bo dobil naročilo.

Odrasli bi morali omogočiti otroku, da bi v vsakem razvojnem obdobju iskal primerne obremenitve zase in izbral med različnimi možnostmi. V šoli naj bi imel učenec možnost izbirati zahtevnost pri vseh predmetih.

ZA SREDNJE ŠOLE

Povojna književnost jugoslovanskih narodov

MIROSLAV KRLEŽA: V AGONIJ

11. sept. ob 14.00 II. program

MIRKO BOŽIČ: PRAVIČNIK

18. sept. 1978 ob 14.00 II. program

V tem polletju bomo predstavili povojno rast jugoslovanske dramatike, začeli pa smo s hrvaško dramatikom, s Krležovo dramo, saj je hrvaška dramatika dosegla največji vzpon prav s tem ustvarjalcem. Odlikuje se s svojevrsnim stilom in s sugestivno kritiko družbenopolitične in moralne preteklosti in sedanjosti hrvaškega in jugoslovanskega življenja. Drama V agoniji je iz cikla Gospoda Glembajevi (napisan med leti 1926 in 1930), v katerem je avtor zajel skoraj dvestoletno razdobje — od časov Marije Terezije, ko je bil prvi Glembay še kmet in si je njegov sin z zločinom pridobil zlato, ki je postal temelj materialnega in družbenega vzpona. S propadom avstroogrške monarhije je tudi ta družina doživela zlom. Spremljali bomo potomce Glembajevih, ki so le še brodolomci in se ne morejo vključiti v nove življenjske okoliščine.

Pravičnik Mirka Božiča se do-

Učenec in učitelj naj skupno do- ločata, česa se učenec lahko nauči in kaj je pretežno zanj. Po- dobne naloge kot jih sestavlja učitelj, naj sestavlja tudi učenec. Otrok naj bo tisti, ki bo v dejav- nosti preskušal svojo zmogljivost in razmišljal o njej. Tekmuje naj s sabo in s svojim dosedanjim uspehom. Pri načrtovanju del naj sodeluje s svojimi predlogi in idejami.

gaja v okupiranem mestu me- zadnjo vojno. Čeprav je temu- tika izrazito vojna in determini- rana, pa s svojim osrednjim me- tivom, s katerim skuša Božič pri- kazati relativnost pravice in ne- človečnost nemškega nasilnega- dobi svoj višji pomen. Komar- dantu Kessleru v dramo namreč- toliko do tega, da bi našel krivi- ca za uboj svojega kapitana, kot- to, da bi v svojih žrtvah uničil- ponos, ljubezen — vse, kar je- človeškega. V dialogih, ki sm- jih izbrali, začutimo nasilnost vo- vojvalca in na drugi strani- dvome človeka, ki je vedno sku- šal biti pošten in pravičen. Bo- žiču je v drami uspelo ustvari- tisto napeto ozračje, ki pripel- do vrelišča in vse bolj potrjuje- nedolžnost in pravičnost gla- nega junaka. Ta realistično pi- slološka drama izpričuje pisatel- ljevo zavzetost za humane o- nose med ljudmi, čeprav mora- to prestajati tako težke pre- kušnje.

Sodobna biologija v srednjih šolah

Kompenzacijski pouk

Pouk biologije v srednjih šolah ni bil usklajen z novimi spoznanji iz biologije in drugih naravoslovnih znanosti. Zato so se nad učnim načrtom za biologijo nenehno pritoževali tako učitelji praktiki kot učitelji visokih in višjih šol. Treba je bilo sestaviti in sprejeti nov koncept, to je koncept »sodobne biologije« v srednjih šolah.

Temeljno izhodišče je bilo, kako uskladiti vsebino učnega načrta biologije z razvojem biološke znanosti in vzgojnoizobraževalni smotri na vseh srednjih šolah, posebno v gimnazijah. Srednjesolska biologija, predvsem v gimnaziji, je dajala prednost sistematiki — razvrščanju organizmov v sisteme in njihovu opisovanju; to je pogosto vodilo v faktografijo in deskripcijo. Zaradi tega je bila strokovno pedagoško odmaknjena od sodobne ravni biološke znanosti in njenega vzgojnega področja. Učenec je bil pasiven poslušalec in zbiralec enciklopedičnega znanja brez logičnega sklepanja. Prav tako je bilo preverjanje znanja pretežno le spominska reprodukcija učne snovi.

Zato je bilo treba sprejeti novo zasnovano tega področja, ki temelji na:

— sodobnih vzgojnoizobraževalnih smotih;

— evolucijski teoriji in sodobnih bioloških disciplinah, ob katerih učenec spozna in dojame razvoj življenja od molekule do človeka,

— družbenih vidikov biologije, z njimi je zaobsežen celoten je, z njimi na naravo in življenje; pogled na naravo in življenje;

— znanstvenoraziskovalnem in proučevalnem delu;

— aktivnem vključevanju učencev v praktično terensko in laboratorijsko delo na temelju opazovanja, zbiranja podatkov,

— postavljanja hipotez, preverjanja njihove pravilnosti, ki hkrati spodbuja vedoželjnost in kritično iskanje novih spoznanj;

— razvijanju čuta dolžnosti in odgovornosti;

— povezuje življenjske in družbene procese in še posebej razvojno teorijo, kjer si učenci oblikujejo marksistični pogled na človeka, družbo in svet.

Ob vsem tem učenec dejavno spoznava pota znanstveno raziskovalnega dela ter načela in zakone dialektike.

V šolskem letu 1972—73 je bil uveden v treh gimnazijah v Sloveniji projekt sodobne biologije in končan v šolskem letu 1975—76.

Vodili so ga trije učitelji biologije ob pomoči strokovnih sodelavcev in pedagoških svetovalcev. Projekt je bil preskušan le v treh razredih. Poudarjena je bila predvsem njegova vloga pri usposabljanju učiteljev za izvajanje novega učnega načrta biologije.

Projekt ni predvideval temeljnih pedagoških raziskav. Vzorec, ki je bil izbran, trije razredi, skupaj 94 učencev, je tako skromen, da v statističnem pogledu ne daje dovolj možnosti za poglobljene analize. Težišče je bilo na eksperimentalnem delu. Poglavitne so bile naloge v zvezi s prilagajanjem besedil našim strokovnim in družbenim merilom, ureditev materialnih temeljev pri izdelavi normativov za učna sredstva, izvajanje programa učenčevega dela v laboratoriju in na terenu in njegovo strokovno, tehnično in pedagoško ovrednotenje.

Dosedanje izkušnje kažejo, da so bile naloge v projektu pravilno postavljene. Njegovo uvažanje v eksperimentalne šole so dobro sprejeli učitelji, učenci, šolska vodstva in starši. Težave so bile le pri organiziranju, pomanjkanju primerno usposobljenih učiteljev in ustreznih materialnih možnosti. Treba je bilo primerno usposobiti biološke učilnice in laboratorije z učnimi sredstvi in drugimi pripomočki.

Socijalni sestav razredov, v katerih je potekal pouk, se je pokazal kot pomemben, zanimiv in značilen. Učenci so bili iz kmečkih in delavskih družin, iz mesta in podeželja in izrazito kmečkih območij.

Vsi, ki so preskušali projekt, so ugotovili, da je snov sodobna, na visoki strokovni ravni, vendar pa dovolj didaktično obdelana, tako da je primerna za učence.

Izkušnje so pokazale, da so naši srednjesolci zmožni sprejemati zelo zahtevno učno snov; to povsem ustreza inteligenčnim sposobnostim mladine. Uspeh je odvisen od tega, kako upošte-

vamo didaktična načela.

Ce upoštevamo, da se sodobna biološka znanost podvpi v sedmih letih, je razumljivo, da nekatera spoznanja kar sproti zastarajo. Čeprav je za srednjesolsko raven dovoljena štrpnost in novost ne more kar mimogrede spodrinuti nekoliko starejšega spoznanja, je vsekakor treba snov posodabljanj. Pri tem je odločilen dejavnik učitelj. Njegov individualni študij ter permanentno izobraževanje naj zajemata novosti, kot so molekularna biologija, genetika, ekologija in v njenem okviru problemi varstva narave in človekovega življenjskega okolja.

Iz poročil učiteljev eksperimentalistov, strokovne in pedagoške ocene se kaže popolno soglasje vrednotenja pedagoških in metodičnih lastnosti projekta in potrebnega besedila. Gre za izredno kakovostno delo, ki vključuje najsodobnejša dognanja pedagoške znanosti in še posebej mladinske psihologije.

Té trditve je mogoče podkrepiti z naslednjimi ugotovitvami:

— učenci imajo najlepší odnos do predmeta, radi prihajajo k pouku in izpolnjujejo naloge;

— laboratorijsko in terensko delo je povsem osvojilo učence,

odnosi, zato so mnogo bolj sproščeni, kritični in ustvarjalni.

Uporaba učnih sredstev kaže, da se sistematično uveljavljajo zahteve sodobne učne tehnologije v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Pretirana bi bila trditev, da do sledj nismo poznali tega, toda v dosednji praksi je bila uporaba učil odvisna od dobre volje učitelja, v novem programu pa je nujno. Laboratorijsko delo in prav tako tudi besedilo zahtevata ponazarjanje naravnih objektov, modelov, projekcij in podobno.

Učni načrt je bil pripravljen in izveden v celoti. Največja kakovostna sprememba pri obravnavi učne snovi je v tem, da jo koncept »sodobne biologije« obdela kritično, problemsko, v vzgojnoizobraževalno delo pa vnaša nove oblike in metode, ki vključujejo učenca kot subjekt tega procesa. V celoti je bilo mogoče zaslediti rdečo nit, ki se začneja z atomom in se vleče prek številnih organizacijskih oblik, kot so: makromolekula, celica, organizem in združba. Poudarjeno je bilo obravnavanje povezanosti in medsebojne odvisnosti organizmov v okolju, in še posebej človekova vloga pri ohranjanju ravnotežja v naravi in zdravem človekovem okolju. Izkušnje so tudi pokazale, da je bilo treba določeno snov, predvsem iz kemije, deloma tudi iz fizike in biologije, ne samo ponoviti ali poglobiti, temveč povsem znova razložiti. Tu naj bi učenci prejeli osnove »sodobne biologije« in se pripravljali za miselno delo in manj za ponavljanje dejstev.

Treba pa bo še iskati rešitve in najti skupen jezik z drugimi naravoslovnimi vedami. Pri tem bi konkretno reševanje vprašanja soodvisnosti in neskladja med fiziko in kemijo vključevale tudi izkušnje projekta »sodobne biologije«. Mislimo na usklajevanje metod in oblik dela; to pomeni na šolah tudi skupno reševanje materialnih in organizacijskih vprašanj.

titi tudi delo z avdiovizualnimi sredstvi. Čeprav projekt izrecno vključuje zahteve po projekcijah filmov, te naloge niso bile uspešno izvedene. Filmov ni na voljo in še tisti, ki bi jih šole lahko nabavile, niso primerni.

Normativ didaktičnih pripomočkov in nabava kemikalij ter laboratorijskega gradiva je bil na seminarjih za vse učitelje biologije srednjih šol pregledan in popravljen s tistimi, ki jih je mogoče uporabiti tako kot izvirne.

V skladu z novim učnim načrtom »sodobne biologije« so bili v zadnjih treh letih seminarji za učitelje biologije srednjih šol. Vsi programi so vključevali laboratorijsko in terensko delo z oceno metodično didaktičnih izhodišč, materialnih razmer (učilnice, laboratoriji, kabineti) ter pripravljenost, vključevanje in odgovornost učiteljev do »sodobne biologije«. primerjavo novega učnega načrta z učnimi načrti gimnazij in drugih srednjih šol. Hkrati so bili predstavljeni učbeniki in laboratorijski zvezki ter pripomočki z vsemi adaptacijami in spremembami, ki so jih razložili avtorji.

Preverjanje znanja in ocenjevanje je doživelo veliko spremembo, tako glede kvantitete, še bolj pa glede kvalitete. Skupinska oblika ocenjevanja vstopa vse bolj v ospredje, ocena se izoblikuje na temelju delnih ocen, ki so nastajale ob besedilu posameznih učnih enot, praktičnem delu, vprašanjih, povzetkih in drugem. Nenehno ponavljanje in utrjevanje učne snovi omogoča učitelju mnogo bolj objektivno oceniti delo posameznika in skupine. V učencih razvija čut dolžnosti in odgovornosti, s tem je povezan celoten kompleks problemov vzgoje osebnosti. Učitelj mora ob tem privzgjati učence k zavestnemu izpolnjevanju dolžnosti.

Z novim učnim načrtom »sodobne biologije« v srednjih šolah je nastal premik, tako v organizacijskem kot vzgojnoizobraževalnem procesu. Nove znanstvene biološke discipline, njihove teoretične dosežke in praktično uporabnost (kmetijstvo, živinoreja, gozdarstvo, poljedelstvo, mikrobiologija) in druge tehniške discipline je s tem mogoče vključevati v proces praktičnega usmerjanja učencev v poklice.

ROMANA JAZBEC

Prosvetno-pedagoška služba ugotavlja, da v osnovnih šolah za lažje duševno prizadete učence vpis v prve razrede upada, narasča pa vpis učencev v višje razrede. V zvezi s kompenzacijskim poukom nas zanima (morda ne najbolj primeren) drugi pojav. V zadnjih letih smo namreč spremenili merila razvrščanja otrok predvsem zato, da bi otroci, ki jih uvrščamo v tako imenovane mejne primere, obiskovali pouk v redni osnovni šoli, torej v normalnem socialnem okolju. Ugotavljamo pa, da ti otroci kljub olajšavam in pomoči, ki so je bili deležni, niso ustrezno napredovali, zato se vse pogostje prešolajo v organizacije za usposabljanje.

za te pa tudi drugim otrokom in učencem na raznih stopnjah šolanja bi morali preskrbeti tako imenovani kompenzacijski pouk. Za ta pouk je značilno, da ima posebno organizacijo in oblike dela z namenom, odpraviti (nadomestiti) vzgojni in izobraževalni primanjkljaj učencev. Že iz te opredelitve je razvidno, da je kompenzacijski pouk eno od pomembnih sredstev v boju proti deprivaciji kot vzroku neuspešnosti v šoli. Bistveni pomen kompenzacijskega pouka je nadomestiti izgube v razvoju posameznih učencev in jih pripraviti za dejavno in uspešno sodelovanje v vzgojnoizobraževalnem procesu. Zato so za kompenzacijski pouk značilni posebni načrti in takšne oblike dela, s katerimi odpravljamo razvojni primanjkljaj nekaterih učencev, ta primanjkljaj je odvisen od socialnih, ekonomskih in vzgojnih razmer, v kakršnih so deprimirani otroci. Temelj kompenzacijskega pouka predstavljajo znanstvene ugotovitve o naravi in vlogi šolskega neuspeha (ali slabšega uspeha), ki kažejo, da slabša uspešnost v šoli brezpogojno ne odseva podoprečno intelektualne sposobnosti. Nekateri otroci in učenci, sicer potencialno sposobni, so obremenjeni s socialno neustreznim okoljem in neustreznimi izkušnjami. Na šolski uspeh vplivajo tudi dejavniki, ki niso neposredno odvisni od šolskega dela. Eden od teh je neustreznost ali pomanjkljiva razvitost ob začetku šolanja ali pa ob prehodih na posameznih stopnjah šolskega sistema. Zato izvajajo v svetu takšno obliko pouka že v predšolskem obdobju, v osnovni šoli, v srednjih šolah in na visokih šolah. S tem neposredno vplivajo na preprečevanje šolskega neuspeha, kar ima velik pedagoški pomen, saj je neuspeh lažje preprečevati kot odpravljati, kajti za neuspešnost

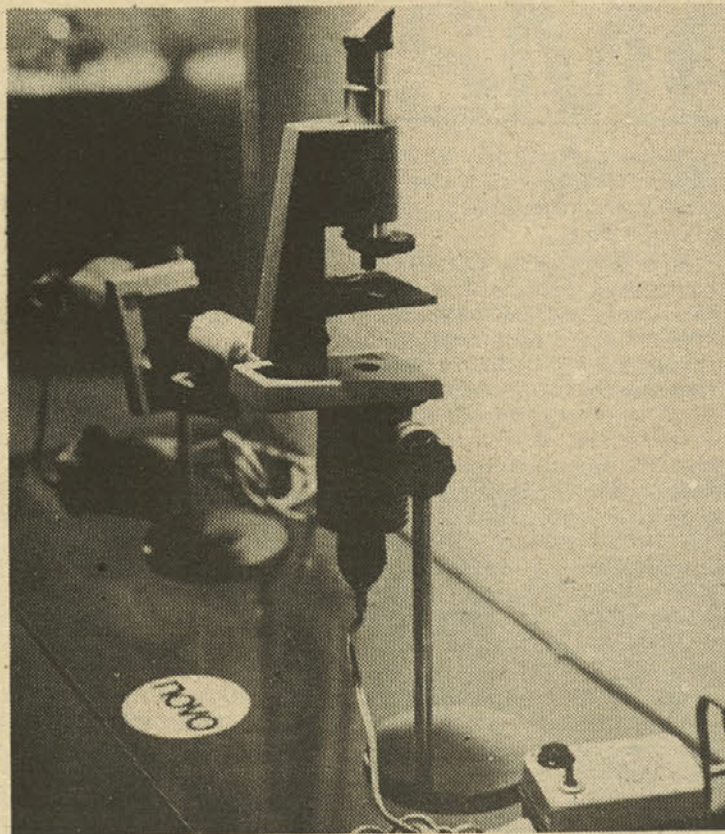
sta značilni akumulacija in stabilizacija.

Kakovost posameznikovih intelektualnih dejavnosti je bistveno opredeljena z aktivnostjo posameznika in z delovanjem okolja v katerem posameznik živi in deluje, dispozicije pa so biološki temelj intelektualnega razvoja. Narava in stopnja te interakcije pa vpliva na oblike in strukture intelektualnega razvoja. Poznavanje teh dejavnikov omogoča napoved, usmerjanje in spreminjanje intelektualnega razvoja. Ta pa ima pomembne pedagoške posledice.

Uspešnost kompenzacijskega pouka (in tudi sicer vzgojnoizobraževalnega dela) je odvisna zlasti od pravočasnosti in ustreznosti. Za otroke in učence v predšolskem obdobju in na začetku rednega šolanja, za katere domnevamo in ugotavljamo, da imajo intelektualni primanjkljaj, ki je nastal predvsem zaradi neustreznih dejavnosti in nesposobnega delovanja okolja, bi morali organizirati načrtno delo po načelih kompenzacijskega pouka, s posebnimi programi, ki temeljijo na ugotovljenih slabostih pri otroku ter z diferenciranim in individualiziranim delom. Upoštevati moramo namreč, da je v zvezi z intelektualnim razvojem ter uspešnostjo učencev pozneje v šoli zelo pomembno predšolsko obdobje in začetno obdobje šolanja, zato moramo zlasti v tem obdobju organizirati za nekatere učence kompenzacijski pouk. Upoštevati moramo, da so razvojni primanjkljaji deprimiranih otrok v zgodnjem otroštvu še razmeroma majhni in se niso stabilizirali; to pomeni, da jih lažje kompenziramo in včasih celo odpravimo. Posebej je treba upoštevati, da otroci še niso doživeli negativnega delovanja šolskega neuspeha.

V naših delovnih razmerah ne smemo zamenjavati kompenzacijskega pouka z dopolnilnim poukom, pa tudi ne z organiziranim sistematičnim delom v obliki intenzivnih in skrčenih programov za otroke pred vstopom v šolo. Kompenzacijski pouk je treba posebej znanstveno preiskovati, pripraviti ustrezno gradivo, dopolnilno šolati učitelje, skratka, posvetiti mu moramo tako strokovno kot neposredno praktično pozornost in ga postopno uveljavljati za otroke in depriviranega okolja pred vstopom v šolo in v prvih letih šolanja, za učence, ki se prešolajo iz podružnične šole na centralno in tudi za učence, ki pridejo v srednje šole.

MILAN ADAMIC

Mikroskop, primeren tudi za direktno projekcijo (Foto: M. Novšak)

ob njem si pridobijo ne samo eksperimentalno tehniko, kar je prilagojeno učenčevi ustvarjalni sposobnosti, natančnosti, disciplini, vrednotenju literature in drugemu; ob tem začno razumevati teorijo;

— učenci se učijo sproti, zato skorajda ni nezadostnih ocen;

— pogovorna, laboratorijska metoda, nenehno ponavljanje in utrjevanje omogočajo učitelju pregled nad znanjem učencev in s tem mnogo bolj objektivno ocenjevanje kot doslej;

— težav v razredu zaradi discipline skorajda ni. To velja še posebno za delo v laboratoriju pri skupinskih oblikah;

— med učenci se razvijajo lepi in pristni delovni in tovariški

Materialna analiza je pokazala, da pouk »sodobne biologije« lahko normalno poteka samo v kabinetni učilnici. 25 do 30 odstotkov učnih ur obsega laboratorijsko delo, 20 odstotkov ur pa prepletajo zahtevne demonstracije, ponazorila, opazovanja, ekskurzije in podobno, ki so tako zasnovane, da so izhodišče ali pa potrditev ovrednotenja učne vsebine. Vse praktično in terensko delo je tako oblikovano, da učitelj, laborant in učenec kar najbolj zavzeto sodelujejo pri pripravi gradiva, samem poteku in kritični oceni učencev, ki temelji na samoupravnem, sproščnem in enakopravnem odnosu.

Kritično je mogoče »ovredno-

Uporabna zbirka Pelikan

Dosedanje knjižice zbirke Pelikan — namenjena je osnovnošolski mladini za različno stopnjo ali starost — obravnavajo poljudnoznanstveno tematiko, splošno izobraževalne in družbene vsebine. Pomembno pa je, da avtorji tudi upoštevajo dojemljivost in zanimanje mladega bralca. Kljub temu da imamo na Slovenskem že precej več poljudnoznanstvenih in izobraževalnih knjig, kot smo jih imeli nekaj, smo še vedno v zaostanku. Zamujeno pa je treba začeti nadomeščati pri knjigah, namenjenih šolski mladini. Pisati zanjo v zbirki Pelikan, pomeni, da avtor ne more biti zgolj strokovnjak, temveč mora svoje pisanje prilagoditi določenim starostim. Negospeljive za ponazoritev razlago so risbe, slike in fotografije. Nič manj pomembna ni zanimiva stilizacija, ki je verjetno najtežji delež pri tovrstnem pisanju. Knjižice Pelikana so že prestale preskušnjo: kot dopolnilno berilo v različnih razredih osnovne šole, od 3. do 8. razreda, in tudi kot sestavni del berila pri pouku. Taka preizkušnja je odločilnega pomena za uspeh zamisli in izpeljave. Lahko rečemo, da se je izkazala zbirka kot uspešna, uporabna in da lahko pričakujemo tudi v prihodnje poleg zanimivih naslovov tudi enako

resno in ustvarjalno realizacijo.

Oglejmo si novosti Pelikana. Branka Jurca je z Javko v starem čevlju opisala spomine o svojih poteh kurirke, o delu ilegalcev v okupirani Ljubljani, o širšem delovanju OF, o širjenju ilegalnega tiska. Za ilustracije je poskrbel Božo Kos. Ivan Špolar je z Elektrarno prikazal hidroelektrarno, termoelektrarno, plinsko parno elektrarno, jedrsko elektrarno, vsebinsko je to veliko več, kot je lahko pred desetletjem dobil (na svoji stopnji, seveda!) dijak srednje šole pri fiziki. Ob koncu je avtor ponazoril osnovne nevarnosti, ki jih mora poznati tudi šolar. Ilustracije so delo Jožeta Trpina. Dogodivščine v atomskem inštitutu Jožeta Pahorja za ilustracije Boža Kosa so mikavne že zato, ker je avtor za svoje razlage, prav nič lahke za poenostavljene ponazoritve, izbral fabulativno pot.

Zelo moderen je prispevek Rajka Pavlovca Iz življenja kontinentov. V zemljepisnih učbenikih še ne (dovolj) upoštevamo spoznanje, da se celine premikajo, potujejo, postane z avtorjevo razlago razumljivo, dragoceno pa je, da je R. Pavlovec upošteval tudi domače geološke primere. Ob koncu najdemo deset nalog, ki so za učence lahko rešljive, če pazorno sledijo besedilu knjižice.

Ilustracijo je izdelal Jože Trpina.

Med počitnicami bo dobrodošla knjižica našega znanega biologa Antona Polenca Korak v morje. Kakor je nekoč M. Zei za drugačnega uporabnika napisal poljudno knjigo o življenju v Jadranu, je sedaj A. Polenec za mlade šolarje razgrnil tisti morski svet, ki ga lahko spoznavajo na Jadranu. Nenavaden način pisanja olajšuje ponazoritev pestrega podmorskega živalskega sveta. Ilustratorica Lidija Osterc se je tokrat docela podredila besedilu in se predstavila z novimi dosežki.

Smiljan Rozman je napisal knjižico o poklicih — prav gotovo zelo potrebno informacijo za osnovnošolca. Nanizal je več raznoterih poklicev, vendar bi bile tudi za osnovnošolce koristno, če bi vključil več poklicev. Začetnik razredom namenjena knjižica je stilno zanimiva, govori neprisljano, tudi s kančkom humorja, k ga dopolnjujejo barvne ilustracije Stefana Planinca.

Za zbirko Pelikan je značilna kakovost: besedila so vedno opremljena s fotografijami, z risbami, ilustracijami ali kombinirano. Za stopnje šol, ki so jim knjige namenjene, so ti elementi ne samo ponazorilo, temveč tudi potrebno vizualno dopolnilo, usklajeno z vsebinsko osnovo.

IGOR GEDRIH

Kultura

Film, ljudska umetnost našega stoletja in filmska vzgoja

Eden prvih znanih filmskih teoretikov je zapisal: »Ves svet ve in priznava, da vpliva filmska umetnost na duha širokih množic močnejše kot katerakoli druga umetnost. Z nekajno pomolvalno zaskrbljenostjo čutijo to tudi uradni varuhi kulture. Toda nihče ne prizna, kar nujno iz tega sledi: da moramo oboroženi z ustreznim znanjem film razumeti in tako usmerjati svoj okus, da ne bomo izpostavljeni na milost in nemilost najpomembnejšemu duhovnemu vplivu naše dobe kot neugnani naravni sili«.

Danes pri nas sicer veliko govorimo o kulturnem, estetskem, idejno-političnem, vzgojnem poslanstvu filma, pa o filmu kot o pomembnem nosilcu socialistične kulture id.

Priznavamo tudi, da premočno zanemarjamo filmsko vzgojo in da ji nismo dali mesta, ki ji po pravici pripada v vzgojnoizobraževalnem procesu. Vendar pa je kljub priznavanju kritične situacije in zamujenega in celo kljub nekaterim poskusom, da bi v šole (konkretno v osnovne šole) uvedli filmsko vzgojo, do sedaj ostalo vse v glavnem le pri besedah. Morda pa se je v zadnjem času v tej smeri le nekaj premaknilo, saj smo v časopisju lahko prebrali, da posveča Zveza kulturnih organizacij temu problemu dovolj pozornosti; da sicer na višjih in visokih kadrovskih šolah zaradi organizacijskih, kadrovskih in finančnih problemov filmsko vzgojne in kulturne dejavnosti ne morejo razvijati in izvajati. V ta namen so pripravili predvsem dvodnevne začetne in nadaljevalne seminarje ob petkih in sobotah. Nadalje smo lahko prebrali, da je bil v osnovnih šolah sprejet načrt in program za filmsko vzgojno delo in da je pričakovati, da se bodo ta prizadevanja nadaljevala tudi na srednji stopnji, kjer je ta medij še neprimerno bolj priljubljen.

In zakaj je pravzaprav tako pomembno, da bi gledalca filmsko izobrazili, ga prebudili?

Ni se nam treba pretirano potruditi, in že lahko ugotovimo, da je nič koliko ljudi, ki komaj kdaj (ali pa nikoli) zaidejo v muzej ali galerijo, da je nič koliko takih, ki komaj kdaj preberejo kakšno knjigo; da pa vsi ti prav gotovo, če že ne zahajajo v kinematografske dvorane gledajo filme po televiziji.

Film je resnično umetnost množic našega stoletja. Eden izmed vzrokov je prav gotovo v tem, da je tehnično mogoče izdelati neomejeno število kopij enega filma in zato hkrati predvajati film v več krajih; kar pa je še bolj pomembno, ogled enega filma ne odvzame današnjemu tako obremenjenemu človeku veliko dragocenega časa.

Film je bržkone z nekaterimi zanj posebnimi in čisto tehničnimi sredstvi ali prijemi dosegel veliko večjo privlačnost in večji psihosocialni vpliv na človeka kot marsikatera druga umetnost. Nekateri psihološki mehanizmi, ki jih film aktivira, kot so projekcija, sublimacija, identifikacija, so pri filmu namreč zelo močni; to še posebno opazimo pri otrocih in manj kritičnih gledalcih. Torej ima film neizmerno moč in možnost, da bodisi zdravi ali pa deformira duha predvsem nepoučenega gledalca.

Filmska umetnost spada prav gotovo med tiste umetnosti, ki

najbolj odsevajo čas, v katerem nastajajo. Vendar pa ni samo film tisti, ki odseva značilnosti današnjega sveta, temveč smo tudi ljudje tisti, ki odsevamo vpliv, ki ga ima film na nas.

Film kot tudi drugi mediji postajajo v današnjem svetu vedno bolj mehanizem, ki rabi zahtevam potrošniške, skomercializirane družbe. Film je torej postal potrošniško, tržno blago, prilagojeno in namenjeno najbolj množičnim estetskim potrebam in željam. Zato prepogosto namesto filmov, ki bi nam dajali pravi umetniški užitek in doživetje, gledamo sicer dobro prodajane trivialne »umotvore«, namenjene najbolj splošnemu, nezahtevemu in na nižjih instinktih temelječemu okusu (nasilje, spolnost, materialna nenasičnost itd.). Vendar pa niti ne bi bilo tako hudo, če ves ta kič in plaža ne bi tudi vplivali na ljudi. Iz dneva v dan bolj vidno, da je prav to komercialno, dobro prodajano blago (bodisi v glasbi, literaturi ali filmu) tisto, ki lahko ljudi poneumlja, niža kulturno raven in še nanovo ustvarja umetne potrebe po teh dvomljivih vrednotah; skratka manipulira s človekom, z njegovim okusom.

Film pa je že po svoji naravi nagnjen k tej nevarnosti, kajti to je umetnost, ki se je rodila v kapitalistični dobi in družbi in ima zato tudi vse njune značilnosti. Film je preveč zamotan in predvsem predraga stvaritev, da bi si lahko privoščil popolno ignoriranje trenutnega okusa in zahtev občinstva. Temu se vsekakor ne more popolnoma izogniti niti socialistična filmska proizvodnja.

Torej je filmska umetnost v nekakšnem konfliktnem položaju, ni ustvarjalno popolnoma svobodna. Ta brezizhodnost pa je le navidezna, rešijo jo lahko le filmsko prebujene in vzgojene množice gledalcev. Prav za filmsko umetnost najbolj velja ugotovitev, da sta umetnost in njeno razumevanje v največji medsebojni odvisnosti, pod medsebojnim dialektičnim vplivanjem, kajti umetnost vpliva na okus občinstva in ga usmerja, razvija in dojemljivost le tega pa je spet tisto gibalno, ki omogoča višjo umetnost in nasprotno. Ker je film torej tako neposredno odvisen od trenutnega uspeha, t. j. zahtev, potreb in želja potrošnika; in le te spet od filma, ker ima tako veliko moč in možnost psihosocialne manipulacije in sploh zato, kar vizualna komunikacija iz dneva v dan pridobiva na moči in pomenu, bi morali posvetiti filmskemu vzgojnemu večjo pozornost. Prav temeljna filmska vzgoja je ključ za reševanje tudi drugih, na videz nerešljivih problemov ali problemov povsem drugačne narave, kot so finančni materialni in drugi problemi, s katerimi se otepa naša današnja kinematografija.

VILJANA LUKAS

Otroški ekslibrisi

Septembra 1974 je bil 15. mednarodni ekslibris kongres na Bledu. V javnosti je imel precejšen odmev in tudi hvalili so ga. Tedaj je Društvo exlibris Sloveniae iz Ljubljane, ki je edino tovrstno društvo v državi in je organiziralo kongres, obljubilo, da bo pripravilo svetovno razstavo ekslibrisov, ki jih bodo napravili otroci. Iz te pobude je nastala razstava Otroški ekslibrisi v osnovni šoli Komenda-Moste (od 15. maja do 15. junija 1978). Obljuba kongresu je bila velika, skoraj veličastna, uresničitev pa skromna. Čeprav je bila razstava zvezne narave, to pomeni, da so lahko poslane otroške ekslibrise vse šole iz države in šole narodnih manjšin iz zamejstva, na prireditvi sodelovalo le 61 šol. Za primerjavo: v Sloveniji je več 400 osnovnih šol. Prispelo je 1300 pramočkov, razstavljenih jih je bilo 370, posebna priznanja za najuspešnejše rešitve so dali tridesetim učencem in učencem.

Čeprav je bila razstava majhna, je terjala za svojo uresničitev prav toliko naporov, kot če bi bila večja. Učitelji in učenci osnovne šole Komenda-Moste, ki so jim zaupali prireditve, pa niso štedili svojih moči in časa. Potrudili so se s programom ob slovesnem odprtju, s popoldanskim programom za spoznavanje kraja, s pogostitvijo, natiskali so množico svojih ekslibrisov, izdali prireditvi posvečeno številko šolskega glasila in še kup drobnih reči, ki so bile manj vidne, a potrebne. Največje breme prireditve pa je pripadlo likovnici Stani Pibernik. Za nas, ki se ukvarjamo z likovno vzgojo, je bila topla tudi zavest, da je tako majhna šola prevzela tako veliko delo v korist otroškega ustvarjanja in likovnega pouka. Prav zato, da bi bil odziv na tako prireditev v prihodnje večji, bi bilo morda primernejše, če bi jo razširili tako, da ne bi zajemala le otroškega ekslibrisa, ampak vso otroško malo grafiko: osnutke za šolske znamke, voščilnice, razglednice in podobno.

Slovenci dobro poznajo ekslibris, bolj južno od nas pa je

manj znan ali povsem neznan. Likovna pedagoginja Bojana Babič iz Mladencov je poslala v Moste verjetno najboljše male grafike, kar jih je bilo razstavljenih. Ker pri njih ne poznajo ekslibrisa, so te grafike bolj znak za obrt, ki jo prikazujejo, kakor ekslibrisi. Druga težava, ki je večja v odročnejših krajih, je pomankanje linoleja za matrice. Po šolah si pomagajo tako, da delajo matrice v plošče iz mavca. Tudi na naši razstavi je bilo nekaj primerkov gipsoreza, ki so bili lepa dela. Ker otrok težko dela na majhen format tudi z ustrežnejšimi materiali, kakor je nerodna in groba plošča iz mavca, so ti ekslibrisi nekoliko večji. Poslali so jih iz Bajmoka, Kolašina, Bugojna in Kucura.

K slabši odzivnosti je pripomoglo tudi to, da je izdelava ekslibrisa za otroka težko in naporno delo. Vsaka grafika v osnovni šoli je po svoje moka. Posebno težko pa je za živahnega otroka delati na majhen in omejen format, skrajno pazljivo in natančno. To zmore le malokateri otrok. Poglavlje zase je tiskanje. V večini šol tiskajo učenci svoje grafike ročno, tako tudi ekslibrise. Razpis za razstavo v Mostah pa je zahteval kar tri odtise istega primerka. Če je hotel učenec še kakšen primerek zase ali če ga je hotel zamenjati s sošolci, jih je moral odtisniti kar precej. Tiskanje pa je težavno opravilo za odraslega, kaj šele za otroka. Da bi premostili težave, se učitelji trudimo za boljše organizacijo in primerne načine dela. Ker gojimo tudi druge oblike male grafike, bi bilo dobro v take prireditve, kot je prireditev Otroški ekslibrisi, zajeti tudi to.

Razstava v Mostah je bila po obsegu skromna, a pristrčna, kakor je lahko pristrčno le otroško ustvarjanje. Razstavljeni lističi so kazali, koliko je prodrla grafika v naše šole. Škoda, da so nekateri učenci le preveč širili predpisani mali format ekslibrisa. Kajti mala grafika mora ostati to, kar je, to je majhna grafika. Tega so se dosledno držali učenci iz osnovne šole Radlje ob Dravi. V majhnih

in tudi najmanjših možnih formatih so njihova dela odlično zaživel tako, da so imeli najboljše zbirke ekslibrisov na razstavi. Dobri ekslibrisi so bili iz Trsta, Maribora, Planine pri Trzinu, Rogaške Slatine, Pule in od drugod. Pristrčno otroški so bili ekslibrisi učencev osnovne šole Janez Mrak z Vrhnike. Vendar je bilo težko ocenjevati razstavljenе ekslibrise, ker so manjkali podatki o starosti avtorjev. Saj vemo, da je otroško likovno delo odsev razvoja otrokovih umskih in motoričnih sposobnosti. Če ne vemo, koliko je bil otrok star, ko je likovno delo naredil, ga ne moremo prav vrednotiti. Za ekslibris vemo, da je v učenem programu za sedmi in osmi razred osnovne šole. Likovni pedagogi smo tako ugibali o starosti avtorjev, kako so si pomagali drugi obiskovalci, pa ne vem. Ob razstavljenih delih učencev so poleg imen učencev ponavadi navedena tudi imena učiteljev likovne vzgoje, ki so bili mentorji učencem pri delu. Tudi tega v Mostah ni bilo.

JOLANDA PIBERNIK

Odmevi izpod Krvavca

Če Odmevi izpod Krvavca že niso bili prvo povojno literarno glasilo, med prvimi so bili prav gotovo. Za njimi je dvajset let nepretrganega izhajanja. V novo desetletje so stopili z jubilejno številko, posvečeno stoletnici Župančičevega rojstva...

Dandanes skoro ni večje šole, ki ne bi imela tudi šolskega lista, nekateri med njimi so prav razkošni, po zunanosti prave lepote izdaje.

Pred kakim desetletjem so se mentorji spraševali, ali naj bo šolski list literarno glasilo ali naj seže tudi na novinarsko področje. Veliko učiteljev se je skoraj nostalgijo naslanjalo na literarno tradicijo in zagovarjalo leposlovno usmerjenost glasil. Toda dokaj hitro je prevladala druga smer — šolska glasila naj bi bila zrcalo šole in kraja, ljudi in življenja v njem.

Odmevi izpod Krvavca so bili tako glasilo skoro že od vsega začetka. Ko je list v prvi številki (l. 1957) vabil k sodelovanju, je zapisal, da bodo v njem izhajali »spisi, pesmice, uganke, rebusi, križanke ipd.« Kmalu pa so se v njem pojavile tudi novice, vesti, reportaže in komentarji.

Lani so Odmevi prejeli prvo nagrado za najboljšo jugoslovansko šolsko glasilo, že leta prej pa tudi republiško I. nagrado.

V dvajsetih letih se je uredniški odbor že velikokrat zamenjal, mentor pa je ostal isti (Jože Varl). To je gotovo tudi ena od srečnih okoliščin, da list nepretrgano izhaja. Menjavanje mentorjev listom namreč nikoli ne obeta dolgega življenja.

Stota številka Odmevov, posvečena Otonu Župančiču, je po zamisli zelo izvirna. V njej so objavljena pisma raznih kulturnih delavcev, njihov odnos do Župančiča ter izbor iz njegove poezije z daljšim »esejem« na začetku. Vmes so še drugi prispevki, ki tako ali drugače zadevajo jubilej Odmevov.

Šolsko glasilo iz Cerkelj je močno povezano s krajem, in tako rekoč njegova značilnost in ga z zanimanjem berejo tudi odrasli.

Kadar šolsko glasilo doseže raven, kakršno so dosegli Odmevi izpod Krvavca, najboljše dokazuje svojo družbeno upravičenost.

BERTA GOLOB

Če bi se desetkrat rodil, desetkrat bi bil učitelj. Resnično, ni pomembnejšega, ni plemenitejšega poklica, kakor je učiteljski poklic. Kaj je še lahko vrednejše za človeka, kakor to, kar ga učloveci. (Ivan Filipovič)

Zanimiva dopisna filmska šola

V prizadevanjih za boljše kulturno vzgojo in razvoj dejavnosti prostega časa je Dopisna delavska univerza v Ljubljani po dogovoru z Zavodom SR Slovenije za šolstvo organizirala dvoletno dopisno filmsko in televizijsko šolo. V tej naj bi se dopisniki naučili razlikovati dobre filmske in televizijske predstave od slabih in spoznati prave vrednote. Pedagoškim delavcem koristi to znanje zlasti za etično in idejno estetsko vzgojo ter socializacijo učencev, ustrezno samoupravo družbi, obenem pa krepi vzgojo za prosti čas.

V šolo, ki deluje v Ljubljani ter v novih izobraževalnih središčih v Mariboru in Kopru, lahko vpišejo vsi nad osemnajset let stari občani, ki ob sprejemu dopisno šolo dokažejo ustreznostno družbene in kulturne razgledanosti. Seveda, uspevali laže tisti, ki se bolj zanimajo za filmsko kulturo, imajo več smisla za njo in ustrezno splošno znanje s tega področja.

Dopisniški program obsega dveletno dopisovanje, v katerem je zajeta učna snov o avdiovizualnih sredstvih estetske in pomenslovne komunikacije, posebno v zvezi etičnimi in idejnimi estetskimi vplivi na mladostnike temeljno znanje o filmski proizvodnji, teme o žanrih in o filmskih izraznih sredstvih; misli na tem, kaj je televizija kot socialna in estetski pojav; poglavja o zgodovini razvoja filmske umetnosti ter metodologija filmskega dela in vzgoje teoretično praktično. To je nedvomno vsebina, ki bi morala najti mesto vsaki splošno izobraževalni šoli R. L.

Kurirček v letu 1978/79

Poglavitna usmeritev Kurirčeka je ohranjanje izročila NOB. To nalogi bo ostal zvest tudi 19-letnik revije. Kurirček se torej bliža jubilejnemu letu, ko se bo treba natančneje ozreti na prehojeno pot. Učiteljem je bila revija v letu dragocen učnovzgojni pripomoček in tako želi ostati tudi novem šolskem letu. S PISMOTROK IZ RAZLIČNIH DEŽEL, pisal jih bo Avguštin Lah, bo letos približala učencem deset držav s posameznih celin slikovno pa jih bodo ponazorili tudi naslovnice revije (ilust. Jelka Reichman). Deset nadaljevanj naslovom DEČEK NA LETEČEM PERESNIKU (J. Mihelič) je zanimiv sprehod v različne zgodovinske preteklosti. V vsako drugo številko je Mila Vošnjak napisal zgodbo iz NOB Mile Pavlin pa bo pisal o ilegalem delu med okupacijo (VZNEMIRLJIVI SPOMINI).

Nadaljevalka LOKOMOTIVA je zabavne vsebine (V. Mal). Iz številke v številko bo nadaljevala tudi fantazijske pripovedi YULETOVA ANABAZA (Peter, Marjan Amaletič) Učence bo na jadranskem morju popeljala v Afriko.

Od tretje številke dalje bo Kurirček v besedi in sliki pripovedoval, kako je PRINAS IN OKOLNOSTI NAS (Suhodolčan, Jembo Božič), v vsaki številki bodo krajše zgodbe v prozi in pesni. Revija bo ohranila svoji stalni rubriki JAVKA ZA UGAJANJE KARJE in KURIRČKOVA TORBA.

To je bežen, zgolj informativni pregled vsebine v novem letniku. Natančnejša analiza pa kaže, da želijo revija pritegniti mlade bralce predvsem s tem, da zajema v svoji okvir različne vrste pripovedovanja in z njimi bogatijo njihovo miselnost in čustveni svet.

Učence kaže posebej opozoriti na bogato vsebino novega letnika. Daje zanimive možnosti tudi za delo v krožkih, kar posebej velja za nekatere nadaljevalke. Če nekaj učiteljev 3., 4., 5. razred bi kdaj na svojih aktivnostih mogli temeljito analizirati omenjeno revijo, njihova zapovedanja pa bi bila dragocena tudi urednika.

BERTA GOLOB

Več kot lepa razglednica

Letos je bil v Ljubljani 14. poletni slavistični seminar za tuje udeležence. Že to, da se ga je udeležilo okoli 140 gostov iz Avstralije, Latinske Amerike, Japonske in drugih evropskih držav, zgovorno priča o zanimanju za slovenistiko, za majhen narod, njegov jezik in kulturo. Znova se je potrdilo spoznanje, da umetniških del ne ustvarjajo le »veliki« narodi, le tradicionalno bogate književnosti, utrdila se je zavest, da tudi med malimi narodi živo klije umetniško hotenje, jezik in ne nazadnje — kako pristne so lahko vezi med ljudmi.

Med predavanji se je zvrstilo obilo zanimivih, uporabnih tem od lingvistične do književnosti in drugih vej umetnosti. Prof. dr. Franc Zadravec je v jubilejnem Župančičevem letu govoril o svobodi kot principu Župančičeve lirike. Dr. Ferdo Gestrin je razložil gospodarsko povezavo in kulturne stike med slovenskimi deželami in Italijo do XVIII. stoletja, dr. France Bezljaj pa zanimivosti iz slovenske leksike. Dr. Jože Koruza je predložil začetke slovenske posvetne dramatike in gledališča. O določenosti in nedoločenosti samostalniške zveze je predaval dr. Jože Toporišič, o metričnih osnovah verza Prešernovih balad in romanc na Anton Pretnar. Dr. Nace Šumi je obravnaval probleme iz zgodovine urbanizma na Slovenskem, dr. Tine Logar konzonantne sisteme v slovenskih narečjih, dr. Helga Glušič pa tipologijo sodobne slovenske proze s tematiko narodnoosvobodilnega boja. Skladatelj Slavka Osterca je predstavil dr. Andrej Rijavec. Milena Hajšek-Holz je razložila pomene slovenskih predpon, Bogomir Ramovš pa je govoril o slovenskih ljudskih plesih. Poleg

rednih predavanj je imel seminar obvezne lektorske vaje iz slovenskega knjižnega jezika in posebne tečaje po izbiri.

V jezikovnem delu seminarja je predaval dr. Tine Logar o pregledu zgodovine in dialektov slovenskega jezika, dr. Breda Pogorelec pa je podala pregled zgodovine slovenskega knjižnega jezika. Z literarnega področja so dr. Boris Paternu, dr. Franc Zadravec, dr. Marjaž Kmecl in dr. Helga Glušič predstavili slovensko liriko in pripovedno prozo XIX. in XX. stoletja. Za udeležence brez slavistične izobrazbe je bilo pripravljenih dvojje predavanj: predavanje dr. Vasilija Melika o formiranju slovenskega naroda od druge polovice XVIII. stoletja do 1918 in Pavleta Volžiča o slovenski književnosti. Bogat spored predavanj sta dopolnili tudi ekskurziji, ena je bila usmerjena v Vinico, Župančičev rojstni kraj.

Tradicija slovenističnega seminarja na ljubljanski univerzi je znova potrdila uspešno delo, ki so ga s pridom sprejeli tuji slavisti in udeleženci. Letošnji seminar je vodil dr. Jože Koruza. Poletno delo na filozofski fakulteti ima svoj odmev. Med udeleženci preteklih let in med sedanjimi. In če se ogreti slovenisti radi iz leta v leto vračajo v Ljubljano, je to najlpeše priznanje. Prav gotovo nastajajo tako zlahkino mostomorda lahko pričakujemo prevajalskega posrednika. In še nekaj zamejski Slovenci si na seminarju utrjujejo jezikovna in literarno-kulturna spoznanja. Gotovo bo ljubljanski slovenistični seminar ostal med udeleženci več kot lepa razglednica — obet za prihodnja leta in globlje spoznavanje.

I. G.

O pomenu Besede sodobnih jugoslovanskih pisateljev

Del tega, kar prinaša III. letnik Besede sodobnih jugoslovanskih pisateljev, je pred nami: roman Vladimira Kavčiča Pustota, roman Karla Grabeljška Med strahom in dolžnostjo, kratka proza Živka Činga Paskvelija, drame Marijana Matkovića (Sejem sanj), Djordja Lebovića (Aleksandra Obrenovića (Nečisti odred, Tuji izrazi) in Kola Čušula Črnine, knjiga Pesmi kot antropološki izbor Vaske Popa, Miodraga Pavlovića, Stevana Raičkovića, Branka Miljkovića. Informacija o teh knjigah lahko dobimo najnovejši, zbirka pa je prebna nadrobne obravnave. Pustota Vladimira Kavčiča je kratko pred nami ne le kot nagrado literarno delo, pač pa tudi kot zbirka proza, ki je kljub zgodovinskemu videzu pritegnila pozornost bralcev in kritike, po literarni predlogi pa obetajo tudi film. Tako za V. Kavčiča kot za Grabeljška velja, da sta dovolj znana domači javnosti. K. Grabeljšek z romanom Med strahom in dolžnostjo, ki je verjetno njegovo najbolje delo, doživel peto izdajo (če k temu prištejemo še prvi prevod).

Za slovenskega bralca so lahko posebno zanimiva tista dela s posebnostjo jugoslovanske književnosti, s katerimi se prvič srečuje. Posebno tej zbirki je treba dati priznanje, da v resnici omogoča tako poznavanje, še posebej, kadar gre za premišljen izbor literarnega dela — kar pa se, resnici na ljubo, ne zgodi vedno. Pri odbiru je treba računati tudi na to. Pesmi Vaske Pope, Miodraga Pavlovića, Stevana Raičkovića, Branka Miljkovića so prevedli Ciril Zlovec, Veno Taufer, Drago Bajt, in Kajetan Kovič — po izboru in kreditu Bogdana A. Popovića, ki se poskrbel tudi za tehtno predgovor v spremni besedi. Gre za sodobne srbske pesnike iz štirih

obdobjih sodobne srbske poezije, vsak izmed njih pa je vtisnil svoj literarni pečat povojni srbski književnosti. Navedene drame Marijana Matkovića, Djordja Lebovića in Aleksandra Obrenovića, Kola Čušula je prevedel Janko Moder, na temelju še odbranih dram pa je Vasa Predan napisal spremno besedo. Vse tri drame so nastale na začetku šestdesetih let, ko se je dramatika jugoslovanskih narodov bogato razcvetela. So dokaj različne po vsebini, problematiki, pa tudi po gledališki obliki, skupno pa jim je nemirno dojetje sveta in problematike. Kratka proza makedonskega književnika Živka Činga Paskvelija je nastala nekako v šestdesetih letih. Večino teh del je prevedla Nada Carevska, štiri dela pa Janko Moder. V Paskveliju opisuje pisatelj viharji povojni čas na makedonskem podeželju; pretresom v resni življenjski razsežnosti daje human obraz in stvarno podobo.

Vsaka izmed knjig, ki so izšle, zasluži posebno, kritično obravnavo, posebej pa se je treba zamisliti nad zbirko. Beseda sodobnih jugoslovanskih pisateljev dokazuje, da je mogoče uspešno posredovati izbor tistega, kar spada med značilne, najvidnejše pojave povojnega leposlovja in omogoča, da se v materinski jeziku seznanimo s književnostmi, ki jih premalo poznamo. Čeprav modrujemo, da je najbolje prebrati v izvorniku — in to na Slovenskem navsezadnje med bralci verjetno ni tako redek pojav — pa šele prevodi v resnici odpirajo možnost za najširši krog bralstva. Pri tej zbirki pa doslej še ni bil podan kritični pregled vsega, kar zajema Beseda sodobnih jugoslovanskih pisateljev — kritika se je bolj omejila na posamezna dela kot na celotno, kritično oceno. Morda jo lahko pričakujemo ob koncu V.

letnika? Glede na to, da želi zbirka predstaviti vse najpomembnejše iz povojnega časa, bi pač pričakovali, da gre taki zamisli ne le priznanje, pač pa tudi kritična analiza o avtorskih izbornih del, prevajalskih dosežkih in spremnih besedah, ki so lahko še posebno dragocene, če izpolnjujejo obete. Pa tudi glede izbora vključenih slovenskih del. Tudi za druge zbirke in tuje književnike velja, da ni dobro, če se isto ime in delo pojavlja v vseh mogočih izdajah na knjižnem trgu pa ni potrebe po taki knjigi. Marsičesa še nimamo prevedenega v slovensščino, zato prav gotovo ne kaže ponatiskovati tedaj, ko pogrešamo druga dela istega avtorja. In če se povrnemo k III. letniku zbirke: prevodi so prvič natisnjeni. 7000 izvodov je zavidljiv založniški dosežek. Če je s III. letnikom dosežena naklada 245.300 izvodov in bo ob V. letniku zrasla na 345.000 izvodov, je to za slovenske razmere kar izredno. Zbirka bo ob koncu štela 58 knjig z 90 avtorji. Treba je omeniti tudi estetsko opremo Julijana Miklavčiča z grafičnimi vinjetami Marjana Pogačnika. I. G.

»Golem« Gustava Meyrinka

Roman Gustava Meyrinka Golem v prevodu Mare Puntar je eno svojvrstnih del nemškega ekspresionističnega časa, ko je avstrijski pisatelj izoblikoval svet bednega židovskega življa v Pragi osemdesetih let prejšnjega stoletja; v revnem, v getu zaprtem svetu se spletejo trda realnost, polsamske predstave in vizije, »dogajanje«, pa se nazadnje sprevrže v grotesko. Meyrink pripoveduje v prvi osebi, vnaša kabalistično simboliko, izpričuje smisel za po-

Miroslav Kokolj-Bela Horvat

Prekmursko šolstvo od začetka reformacije do zloma nacizma

Konec leta 1977 je izšla v Murski Soboti zajetna knjiga Prekmursko šolstvo od začetka reformacije do zloma nacizma, ki sta jo pripravila dobra poznavalca prekmurskega šolstva Miroslav Kokolj in Bela Horvat. Prekmurje je pripadlo Sloveniji kmalu po razpadu stare avstro-ogrske monarhije in je dotlej ostalo Slovincem na desnem bregu Mure zelo malo znano območje. Med vojnama se je narodnostno dvignilo, dobili smo tudi nekaj domačega izobraženstva, posebno učiteljev, žal pa je postalo to območje nekakšna slovenska »Sibirija« (poleg Kočevskega in Kozjanskega), kamor so pošiljali v odročne kraje takratni oblastniki te ali one barve nezaželene prosvetne delavce. Mnogi le-teh so kraje nove domovine vzljubili in se vživeli v nove razmere, njihovo kulturno poslanstvo pa je obrodilo bogate sadove.

Prav je, da smo dobili po toliko letih tudi obširno monografijo, ki obravnava aktualno temo šolstva

in vzgoje slovenskega ljudstva v tej oddaljeni obmejni pokrajini. Za Miroslava Kokolja vemo, da dobro pozna prekmurske razmere, saj je tudi njegovo publicistično delo o problematiki Prekmurja obširno informativno, da se je lahko strokovno poglobljeno lotil nelahkega dela — sestavljanja te obširne slovenske publikacije. Tudi soavtor Bela Horvat, sam prekmurski rojak — več let je bil direktor zavoda za prosvetno-pedagoško službo v Murski Soboti — dobro pozna prekmursko zgodovino; k vsebini knjige je bistveno prispeval z vpogledom v madžarsko literaturo, kar zadeva področje šolske politike na nekdanjem Ogrskem.

Knjiga Prekmursko šolstvo skuša dati pregled razvoja šolstva v pokrajini med Muro in Rabo od začetka reformacije do zloma nacizma l. 1945. Obnova politične, gospodarske, socialne in kulturnoprosvetne razmere, v katerih so delovale šole, ter poskušne uresničevanja madžarske, jugoslovanske in okupacijske (po letu 1941) šolske in kulturne politike, kot tudi notranje življenje šol in delo pomembnejših šolnikov, ki so delovali na tem območju Slovenije.

S posebnim posluhom je v knjigi obdelana doba okupacije, ko so madžarske okupacijske sile s pomočjo domačih izdajalcev v znamenju hungarizma in zagrizene potujčevalne organizacije Madžarskega kulturnega društva za Vendsko pokrajino (VMKE) hoteli napraviti pokrajino »zopet madžarsko«. V ta namen so uporabljali šole, cerkve, časnike, prosvetne in kulturne organizacije, ugledne posameznike, množice

odpadnikov itd. Ob odporu našega zavednega ljudstva proti antisocialnim težnjam okupatorjev so se končno zrušile velikomadžarske iluzije, mnogi zavedni posamezniki so se vključili v narodnoosvobodilni boj, ljudstvo samo pa je ostalo za vsa prizadevanja tujecev pasivno in je čakalo kot vsi drugi okupirani Jugoslavlani na svobodi.

V knjigi je zanimivo poglavje Nastanek in razvoj posameznih šol, ki prikazuje po abecednem redu historiat vseh šolskih ustanov na prekmurskem območju. Za ta prikaz so uporabljeni mnogi zanesljivi in zanimivi viri. Na koncu je knjiga opremljena z obširnejšim seznamom virov in slovestva, iz katerih sta avtorja črpala podatke za svoje obširno delo. Teh virov in literature je za dobrih 10 strani, kar pomeni, da bo usmeritev za vsakogar, ki se bo želel natančneje poglobiti v prekmursko problematiko, precej olajšana. Tudi seznam imen krajev je obširen (33 strani), tako da bo dobil skrben bralec zanimive podatke o vseh osebah, ki so kdajkoli delovale v Prekmurju. Lahko rečemo, da sta postavila Miroslav Kokolj in Bela Horvat s to knjigo slovenskemu šolniku, ki je deloval v tej takrat odročni slovenski pokrajini, zaslužen spomenik!

Knjiga Prekmursko šolstvo je obsežno in reprezentativno delo, Pomurska založba v Murski Soboti ki ga je izdala, pa zasluži pohvalo in priznanje. Delo sta sofinancirali Kulturna skupnost Slovenije in Temeljna kulturna skupnost v Murski Soboti.

ALBIN PODJAVORŠEK

ARMADA SMO VSI

več takih srečanj

Komisija za obujanje tradicij NOB pri Občinskem odboru ZZB NOV Domžale je skupaj z vodstvi šol domžalske in kamniške občine 27. maja organizirala srečanje mladine na Šipku, kjer je bila pred 35. leti ustanovljena SNOUB Slavka Šlandra. Tega srečanja so se med drugim udeležili tudi Janko Sekirnik-Simon, prvi komandant brigade, Mitja Ribičič-Ciril, prvi politični komisar brigade, narodna heroja Mirko Jerman in Franc Avbelj-Lojko, drugi komandant in politični komisar brigade in posameznih bataljonov, organizatorji vstaje na kamniško-domžalskem območju, predstavniki borčevskih organizacij ter družbenopolitičnega življenja Kamnika, Domžal in okoliških krajev.

TEKMOVANJE IZ OBRAMBE IN ZAŠČITE

Učenci 7. in 8. razredov osnovnih šol so ob obrambnem dnevu tekmovali v petih disciplinah: iz zgodovine NOB, prve pomoči, orientacije, streljanja in telesnih spretnosti. Vsako šolo sta zastopala po dva učenca v vsaki disciplini, tako da je tekmovalo 18 učencev iz vseh osnovnih šol domžalske občine. Enako tekmovanje je potekalo tudi v Kamniku, kjer so tekmovali tri osnovne šole. Učenci so pokazali veliko znanja in spretnosti. Najboljša je bila OŠ Šlandrove brigade Domžale, ki je zbrala 536 točk, sledile so ji OŠ Martin Koželj Dob s 401 točko, OŠ Josip Broz-Tito Domžale s 445 točkami, OŠ Ranečnik Brdo s 418 točkami, OŠ Vencelja Perka Domžale s 401 točko, OŠ Matije Blejca-Mapež Menges s 382 točkami, OŠ Jurij Vega Moravče s 320 točkami in OŠ Olge Avbelj Homec s 30 točkami.

Med posamezniki je bila pri zgodovini NOB najboljša Metka Hofer iz osnovne šole Šlandrove brigade, v prvi pomoči pa Vladimir Cerar iz osnovne šole Martin Koželj iz Doba. V orientacijskem pohodu je zbral največ točk Boris Erbežnik iz osnovne šole Martin Koželj iz Doba, v streljanju pa M. Vrhovnik iz mengeške osnovne šole. V telesnih spretnostih je zmagal Živko Širec iz osnovne šole Martin Koželj iz Doba. Vsi tekmovalci so pokazali dosti znanja in spretnosti. Za dosežene uspehe pa so prejeli pokale in diplome, ki so bile podeljene na Šipku.

SLOVESNOST NA ŠIPKU

Več kot dva tisoč mladih ter številne goste je pozdravila predsednica komisije za obujanje tradicij NOB Marija Avbelj-Nadja. Še posebej je pozdravila Janko Sekirnika-Simona in Mitjo Ribičiča-Cirila. V pozdravnem govoru je med drugim dejala: »Današnje srečanje mla-

dine je eno izmed tistih oblik obujanja tradicij našega NOB, s katero želimo doseči, da bi nekdanji komandanti in komisarji brigade na kraju njene ustanovitve 6. avgusta 1943. leta obudili bogate spomine in v živi besedi

Narodni heroj Franc Avbelj-Lojko v pogovoru s pionirji na Šipku.

oralisi vse, kar je bilo značilno za čas, ko so se v boju kalili tovarštvo, človečnost in neomajna vera o svetu svobode, v katerem bomo vsi živeli človeka vredno življenje. Tovarišica Nadja je tudi čestitala vsem, ki so bili sprejeti v ZSMS in zaželela, da bi to srečanje potekalo v znamenju praznovanja meseca mladosti.

PREK ZAPREK IN TEŽAV

Slavnostni govornik je bil prvi komandant Šlandrove brigade

Janko Sekirnik-Simon. Ko je govoril o takratnih časih je med drugim poudaril, da je bila brigada oblikovana iz bataljonov Savinjskega odreda, ki ga je sestavljalo nad 300 predanih in v bojih prekaljenih borcev. Pou-

daril je: »Ustanovitev te brigade je bila velikega pomena ne samo za nadaljnji razvoj NOB na tem območju, temveč tudi za vso Štajersko, saj je bila to prva organizirana enota tedaj že regularne NOV na ozemlju, ki ga je imel Hitler za sestavni del svojega »rajha«. Ustanovitev brigade je bila hkrati dokaz, da je partizanstvo v tem delu Slovenije, kjer so bile okoliščine za razmah osvobodilnega boja izredno hude, premagala vse zapreke in težave. To je dalo osvobodilnemu boju v

severni Sloveniji nove pobude in nov polet.«

Ob koncu je Janko Sekirnik orisal veliko delo naše mladine v povojni obnovi domovine in poudaril, da morajo mladi rodovi vedno spremljati dogajanja v naši polpretekli zgodovini, saj so prav mladi kovali in oblikovali našo današnjo socialistično stvarnost.

NENEHNO SPOZNAVATI ZGODOVINO NOB

Mitja Ribičič-Ciril, prvi komisar brigade je v pogovoru z učenci poudaril tole: »Tudi danes prevzemamo veliko odgovornost, saj besedi »smrt fašizmu« pomenita tudi v današnjem času boj proti vsem tistim, ki bi hoteli preprečevati pot naše prihodnosti. Zato je prav, da mladi rodovi nenehno spoznavajo zgodovino NOB in vse, za kar se je borila mladina v najtežjih časih naše zgodovine. Mladi ste namreč tisti, ki boste morali bogate revolucionarne tradicije prenašati na prihodnji rod in s tem čuvati našo svobodo in revolucijo.«

SPOMINI NA ŠTEVILNE BOJE

Predsednik občinske konference ZRVS Janko Ukmar je podelil tekmovalcem nagrade in pokale ter jim čestital za dosežene uspehe — z željo, da bi bilo sodelovanje med organizacijo ZRVS in šolami vedno uspešno in da bi obrambni dnevi postali sestavni del pri razvijanju borbene duha med mladimi.

Po končani slovesnosti so se učenci zbrali na obronkih Šipka.

Med njimi so bili tudi borci slavne šlandrove brigade, ki so jim odgovarjali na mnoga vprašanja o prehojeni poti in številnih bojih.

ŠE VEČ TAKIH SREČANJ

Na tovariškem srečanju, na katerem so sodelovali udeleženci srečanja na Šipku, organizatorji in prosvetni delavci, se je v imenu vseh zahvalil narodni heroj Mirko Jerman z željo, da bi takšna srečanja postala tradicionalna.

Predsednik skupščine občine Domžale Jernej Lenič se je zahvalil gostom, da so prišli na proslavo. Dejal je, da je bila ta proslava najlepše darilo mladini, posebno zato, ker so na njej obujali spomine na slavne dni borci, ki so nosili največje breme ob nastanku in krepitevi brigade Slavka Šlandra.

Mitja Ribičič-Ciril je ob koncu srečanja dejal, da se moramo nenehno zavedati dejstva, da je prenašanje tradicije NOB tudi dolžnost do tistih, ki so padli, saj so žrtvovali svojo mladost za to, da so bile izpolnjene dolgoletne želje nešteti slovenskih ljudi, ki so hrepeneli po svobodi. Poudaril je, da je bil naš boj prispevek nešteti ljudem, saj brez njih ne bi bil stkan enotni odpor, v katerem so tudi najpreprostejši ljudje predstavljali pomembne člene verige in omogočili, da sta boj in revolucija pripeljala vse nas v svobodo in današnjo stvarnost.

TONE URBAS

ELAN SE JE POLEG PROIZVODNJE REKVIZITOV ZA ŠPORT IN REKREACIJO UVELJAVIL TUDI Z IZDELKI, DOPOLNJUJEJO OPREMO ŠPORTNIH OBJEKTOV IN PRISPEVAJO K POVEČANJU NJIHOVE UPORABNOSTI.

JULAN[®] PROŽNA TALNA OBLOGA ZA ŠPORTNE DVORANE

Prednost JULANA:

- varnost — ne drseča površina zmanjšuje možnost poškodb in daje pri gibanju prijeten občutek;
- odpornost — poliuretanski zgornji sloj zagotavlja izredno odpornost proti obrabi in poškodbam poda
- je dober zvočni in toplotni izolator

DVIŽNA PREGRADNA STENA ZA TELOVADNICE

Izdelana je iz umetnega usnja. S steno pregradimo športno dvorano v dva, funkcionalno enakovredna prostora. Stene izdelujemo do razpona 30 m in višine 10 m.

Prednosti:

- optična predelitev
- zvočna izolacija
- odporna na udarce žoge
- lahko čiščenje
- preprosto vzdrževanje

OPREMA ZA TELOVADNICE

Izdelujemo kompletno nepremično orodje z možnostjo vgraditve na steno ali v strop, konstrukcije za košarko, mehanični ali električni pogon. Po načrtih posameznih telovadnic izdelamo načrt za razporeditev orodij.

OTROŠKA IGRIŠČA

Igrala za javna igrišča pri vzgojnovarstvenih organizacijah

»ELAN« TOVARNA ŠPORTNEGA ORODJA
64247 BEGUNJE NA GORENJSKEM
TELEFON: (064) 75-010, 75-014
TELEX: »ELAN« 34518

ZALOŽBA

Vsem šolam SRS!

CANKARJEVA ZALOŽBA
61000 Ljubljana
Kopitarjeva 2

vam v svojih poslovalnicah v Ljubljani na Titovi, Wolfovi, Miklošičevi, Kopitarjevi, Tržaški in Zaloški cesti in v Trbovljah ponuja poleg učbenikov za šole še vse vrste papirja: prepisni, bankpost, črtan karo in visoki karo, risalni, akvarel in specialni tehnični papir, album karton, papir za likovni pouk in kolaž papir, sijajni papir, muflon raznobarvni papir, koričar papir, papir v mapah za likovni pouk od 1. do 8. razreda, vse vrste zvezkov, šestila, ravnila in lesene in plastične trikotnike, priložna ravnila, risalne deske A4 format do A1 format, krikuljnice, kotomere, šablone, rotring peresa, nalivna peresa, črnila, tuše, barvnike, svinčnike različne trdote od 6B—6H, voščeno kredo, belo in barvno šolsko kredo, risalno oglje, čopiče, tempera in akvarel barvice.

Poleg šolskega in pisarniškega materiala vam ponujamo tudi razmnoževalne, pisalne in računske stroje, elektronske kalkulatorje digitron ter material, potreben pri delu na ciklograf — razmnoževalnem stroju — cikloprint, ciklomaster in hektografski papir, ciklotin tekočino, ciklograf blazinice in drugo. Podrobnejše informacije o cenah, rokih in pogojih prodaje na veliko dobite na gornjem naslovu ali po telefonu 323-841, int. 320.

FILM O PREDDELAVI SADJA

Zavod SR Slovenije za šolstvo je odločil, da se film: »Kot pravkar utrzan sadež« potrdi kot učilo za osnovne šole.

Film je založilo podjetje Fructal-Alko, Ljubljana na predlog Unikal studia, Ljubljana, po zamisli Lojzeta Jurce. Recenzirale so ga pedagoške svetovalke: Tatjana Sevnik, Marta Hrovatin in Marica Podlunšek.

Ozvočeni barvni film posojata šolam podjetji Sava film in Univerzum v Ljubljani. Predvajanje tega 16 m-m filma traja 13 minut. Zvečine je risanka, delo akademskega slikarja Bojana Jurce. Predviden je kot dodatek učni snovi biologije in gospodinjstva v sedmem in osmem razredu osnovne šole.

Namen filma je dvojen: prikazati hranilno vrednost sadnih sokov in poučiti učenca o poteku predelave sadja v sadne sokove. Film nas seznani z dogajanjem v sadju ob različnih predelovalnih postopkih. Preprosto in zabavno nam ponazarja zapletene procese fotosinteze, delovanja in razmnoževanja mikroorganizmov, vpliv encimov, pasterizacijo in podobno.

Učitelj lahko vključi film že v petem razredu pri pouku spoznavanja narave. Sem spada sklenjena filmska enota Sadovnjak. V sedmem razredu je primerna njegova učna enota Prebavila pri nauku o človeku, v osmem razredu pa dopolnjuje pouk filmska enota Vitamini pri nauku o gospodinjstvu.

Kot sestavina ure, ki smo ji namenili ta film, so posebno koristni učni listki. Pripravljeni so za peti, sedmi in osmi razred.

Listki vsebujejo naloge in vprašanja, ki so v zvezi s širšim znanjem učencev iz predmetov: biologija, kemija in gospodinjstvo. Ob začetku ure opozori učitelj na snov in razdeli učne listke. Sledi predvajanje filma. Učenci izpolnijo vprašalnik šele po pogovoru o filmu.

Glede na krajne posebnosti lahko predavatelj vprašalnik prilagodi in dopolni. Tako učenci obravnavajo snov lažje razumejo in si jo bolje zapomnijo. Zbrane podatke bodo namreč potrebovali vse življenje. Seznanijo naj se tudi s posledicami nezmernega uživanja alkoholnih pijač. Zavedati se pač morajo, da jih vozniki motornih vozil po veljavnem predpisu sploh ne smejo piti. Film: Kot pravkar utrzan sadež je potemtakem vsestransko koristen. Velja ga priporočiti kot tehtno dopolnilno učilo.

Številni učenci osnovnih šol jeseniške občine sodelujejo v turističnih podmladih. Na vseh osnovnih šolah so ob koncu lanskega šolskega leta zelo uspešno izvedli očiščevalne akcije, sedaj pa se pripravljajo na KVIZ ki bo pod naslovom »Kaj lahko pokažem turistu v našem kraju«. Najboljši bodo prejeli nagrade na srečanju turističnih delavcev Gorenjske. Učenci osnovne šole »Tone Čufar« Jesenice pred začetkom očiščevalne akcije na Jesenicah. Kot mentorica jih je vodila Marta Čelesnik. (Besedilo in foto: B. B.)

hoja
predelava lesa
ljubljana
langusova 8
tel. št. (061) 62-671

ima v svojem proizvodnem programu

- razne vrste obešalnikov
- garderobne omare
- opremo za predsobe, govorilnice in kabinete
- sestavljivo pohištvo za vzgojnovarstvene zavode
- stavbno pohištvo različnih mer
- strešne konstrukcije v klasični izvedbi in lepljene konstrukcije — nosilce
- montažne objekte po dogovoru s projektantom in drugimi organizacijami

Spodaj slika
litjske šole v gradnji —
Streha iz lepljenih nosilcev

CZ
NG

Centralni zavod za napredek gospodinjstva

Jutta Lammèr

Otroška ročna dela

Barvni priročnik šivanja, pletenja, kvačkanja in vozlanja za najmlajše. Temeljna navodila s podpisi za izdelavo mikavnih izdelkov so izredno nazorna in razumljiva otrokom od 6. leta dalje. Knjiga je primerna tudi kot učni pripomoček pri pouku ročnih spretnosti v šoli.

Cena knjige: 90,00 din.

NAROČILNICA

Primek
Ime
naslov stanovanja
(ulica)
(kraj) (poštna št.)
reg. št. os. izk.
kdo jo je izdal
poklic
zaposlen(a) v
naslov delovne organizacije
(ulica)
(kraj) (poštna št.)
Naročeno knjigo bom plačal(la) po povzetju.
Podpis

**CENTRALNI
ZAVOD
ZA NAPREDEK
GOSPODINJSTVA
POLJANSKA 6**

61000 LJUBLJANA

SOZD SAP-VIATOR

ZDRUŽENE DELOVNE ORGANIZACIJE ZA OPRAVLJANJE
PROMETNE, DELAVNIŠKE, GOSTINSKO-TURISTIČNE IN HO-
TELSKE DEJAVNOSTI, o. sol. o., LJUBLJANA, Titova 38

SOZD SAP-VIATOR LJUBLJANA
združuje tele delovne organizacije:

- LJUBLJANSKI POTNIŠKI PROMET »LP« LJUBLJANA, n. sol. o.
Celovška c. 164
- MEDKRAJEVNI POTNIŠKI PROMET »SAP« LJUBLJANA, n. sol. o.
Ljubljana, Središka 4
- TOVORNI PROMET »VIATOR« LJUBLJANA, n. sol. o.
Ljubljana, Celovška 166
- VZDRŽEVANJE CESTNIH VOZIL »VV« LJUBLJANA, n. sol. o.
Ljubljana, Celovška c. 166
- GOSTINSTVO, TURIZEM IN ŽIČNICE »GOLFTURIST«, n. sol. o.
Ljubljana, Trdinova 3

686 avtobusov za mestni, primestni in medkrajevni potniški promet, 709 vozni enot za tovorni promet, 50 vozil rent-a-car, 92 taksi vozil, 1924 ležišč in 10.770 sedežev v penzionih, hotelih, restavracijah in gostiščih, 5 avtocampov, 25 turističnih poslovalnic, tehnični pregledi, servisi in delavnice za cestna vozila.

Prosveta v ljudski revoluciji

Dr. Mihajlo Ogrizović: Prosveta u narodnoj revoluciji — Izdala: Zavod za pedagogiko pri Filozofski fakulteti v Zagrebu in Školske novine, Zagreb 1978)

Že v prvih dneh našega narodnoosvobodilnega boja je nova ljudska oblast skrbela za vzgojo in izobraževanje otrok, mladine in odraslih. Leta 1941 so bile odprte prve ljudske šole, že naslednje leto pa so izšli tudi prvi akti AVNOJ o organizaciji ljudskih univerz, tečajev za nepismene in ljudskih šol.

Ljudska revolucija je torej že od začetka v svojem programu posvetila posebno pozornost boju za izobraževanje in vzgojo kadrov, ki bodo postali pomemben dejavnik pri graditvi nove družbe.

Kljub temu pa vzgoja, izobraževanje in prosveta v ljudski revoluciji še zdaleč niso dovolj raziskane, učitelji in učenci šol, ki izobražujejo prihodnje učitelje, nimajo ustreznega slostva za proučevanje tega obdobja boja za novo ureditev.

Dr. Mihajlo Ogrizović, redni profesor Filozofske fakultete v Zagrebu, spada med tiste profesorje, ki več let iščejo dokumente o prosveti in ljudski revoluciji in neustrašno obdelujejo to bogato gradivo in pojasnjujejo eno od bistvenih komponent socialistične preobrazbe naše dežele. Napisal je več del, ki so zbudila pozornost, sodeloval je pri časopisu, predaval na številnih strokovnih posvetih, nastopa na simpozijih, vedno bolj pa se zanimala za zgodovino šolstva in prosvete v NOB. Kot dosežek dolgoletnega dela tega znanstvenika je tudi knjiga PROSVETA U NARODNOJ REVOLUCIJI, ki sta jo izdala Zavod za pedagogiko pri Filozofski fakulteti in Školske novine iz Zagreba, finančno pa so pomagale samou-

pravne interesne skupnosti vzgoje in izobraževanja in znanosti Hrvaške.

To je doslej najbolj zajetno delo o prosveti in ljudski revoluciji, za razliko od svojih dosedanjih del pa obravnava avtor v tej knjigi prosveto v vsej Jugoslaviji in ne samo na Hrvaškem.

Poudarja, da predstavlja revolucija jugoslovanskih narodov v svetovni zgodovini izjemen pojav prav zaradi bogastva vzgoje in izobraževanja otrok, borcev, mladine in drugih.

Avtor je obdelal delo prosvetnega odseka AVNOJ, njegove prosvetne dokumente, dejavnost prosvetnega dela ZAVNOH, otroško varstvo in skrb za mladino v posameznih območjih Hrvaške, vzgojo in izobraževanje v zatočiščih v Italiji in na afriških tleh, prve partizanske gimnazije, izobraževanje odraslih in kulturno dejavnost itn.

V tem obsežnem delu je veliko podatkov, zato bo zelo uporabno pri nadrobnejšem proučevanju zgodovine prosvete in ljudski revoluciji. Uporabno je tudi kot učbenik za študente pedagoških šol in fakultet, hkrati pa je svojevrstna spodbuda mladim raziskovalcem, da globlje posežejo po virih o tej komponenti socialistične revolucije.

Knjiga ima približno 400 strani velikega formata (700 tipkanih strani besedila). Natisnjena je na dobrem papirju in vezana v platno, obsežni povzetki pa so prevedeni v štiri jezike (angleščino, ruščino, španščino in francoščino).

Očitno je, da smo dobili knjigo, ki bi jo morala imeti vsaka šolska knjižnica.

Knjiga stane 150 din, naročila pa sprejemajo »Školske novine« iz Zagreba.

DJ. DJURIĆ

Mariborski gimnazijci v Greenwichu

Angleško mesto Greenwich in Maribor sta pobrateni že več let. Sodelujeta na različnih področjih, to se kaže tudi v vsakoletni izmenjavi mladih obeh krajev.

Tako je tudi v letošnjih počitnicah odpotovalo k angleškim družinam dvanaest mariborskih gimnazijcev. Po desetih dneh prijetnega bivanja na otoški deželi smo bili zelo navdušeni. Že sprejem pri županu Greenwicha in naših gostiteljih je napravil na-

povedovali so, kako je v njihovih šolah. Po končanem obveznem šolanju si izbereš določene predmete in se ukvarjaš le z njimi. Tako ima 17-letna prijateljica Ann v šoli angleščino, zgodovino in likovno umetnost. Seveda pa tudi telovadbo, ki je za vse obvezna. Vendar — tudi tukaj si izbereš svoje področje. Lahko plavaš, igraš tenis, košarko... Ann se je odločila za jahanje.

Ogledali smo si številne zna-

Utrjevanje prijateljstva, porojenega med vojno

Ko so fašistični okupatorji 24. junija 1941 zbrali v zaprtih vagonih štiri transport in ga napotili v Srbijo, so nameravali Slovenijo pomečiti.

Toda jugoslovanska srca so gostoljubna in tako so izseljenci iz Trbovelj, Maribora, Celja, Ruš in drugod delili skorjo kruha, vojne strahote pa tudi zmagoslavne trenutke z brati iz Srbije, iz vasi Dudovica, Lazarevac, Venčane, Vreoci...

To prijateljstvo je še danes trdno zakoreninjeno, oživljajo pa ga številne akcije. Ena takih je tudi likovno sodelovanje. V vasi Dudovica, ki leži ob ibarski magistrali, so se letos od 6. do 18. julija že drugi srečali jugoslovanski likovniki.

Zanimivo je, da so se srečanja udeležili akademsko izobraženi, amaterji in navti, kiparji in slikarji. Iz Slovenije so prišli: Milan Kristan, Jernej Kreže, Drago Bukovec, Jože Volarič, Ernest Špiler, Miloš Todorovič, Viktor Plestenjak, Ivan Žgalin in Zlata Volarič.

Umetniki so ustvarjali v učilnicah in na dvorcih Osnovne šole v Dudovici. Zapustili so 70 del, vseh umetnin pa je že 200. Vise na stenah dolgih hodnikov in tako nehoti vsajajo lepoto v srca mladih, ki si tu nabirajo znanje. Ob delu so likovnike opazovali številni ljubitelji umetnosti. Prišli so

celo iz Beograda. Pozdravili so jih tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij v občini. Ne pozabni pa je bil literarni večer, na katerem so tamkajšnji pesniki brali svoje pesmi. Nekaj jih je prebral celo direktor Reik »Kolubara«, največjega industrijskega podjetja v teh krajih, ki je prevzelo pokroviteljstvo nad likovno kolonijo Brastvo in enotnost.

Za likovnike so prijazni gostitelji organizirali več izletov. Tako so spoznali tudi turistične in zgodovinske znamenitosti krajev na tem območju. Videli so kolubarski rudnik, galerijo, dom kulture, spominska obeležja iz I. svetovne vojne, kolubarske bitke in novejšo zgodovino. Posebno pretesljivo je bilo srečanje ob grobu Dušana Petrovića-Saneta, ki leži na travnatem griču, pod goro Venčas, nad Arandjelovcem, obdan z belim majdanskim marmorjem, ki ga je nekoč v mladih dneh sam klesal.

Ob ustvarjanju z dletom, klavirjem in čopičem se je tkalo prijateljstvo, bogatilo likovno znanje in kar je najdragocenejše: skovalo in utrdilo se je bratstvo, porojeno v tistih težkih vojnih dneh, sedaj pa obogateno z uspehi delovnih ljudi naše domovine.

ZLATA VOLARIČ

Prazniška razstava v Polju

Krajevna skupnost POLJE (v občini Ljubljana Moste-Polje) je ob svojem prvem prazniku (sredi šolskih počitnic) presenetila z več zanimivimi predstavami. Med temi je bila deležna posebne pozornosti likovna razstava osnovne šole, vrtec in domačih likovnih samorastnikov.

Obiskovalec, ki si je vzel čas in se pomudil ob eksponatih, se je zlahka prepričal, da naše vzgojnoizobraževalne organizacije vedno uspešneje odpirajo vrata združenemu delu. Vsebinsko izdelkov, ki je vzniknila iz življenja, dopolnjujeta bogata programska domiselnost in privlačna estetska podoba.

Organizator in aranžer razstave je bil predmetni učitelj tehničnega pouka Maks Oblak, ki tolikanj živi s šolo in krajem, da mu, čeprav sredi letnega dopusta, ni bilo žal časa in truda za pripravo. Zanimivo bi bilo, če bi si lahko obiskovalci razstave ogledali tudi njegovo tehnično dvorano, le-ta namreč po moderni opremljenosti prekaša vse druge kabinete učilnice na šoli. Vse, kar se v njej dogaja, je odsev šolsko-tehničnega napredka v domovini in zunaj njenih meja, ki ga skrbno zasleduje. Kot mentor podaja svoje znanje tudi kandidatom na hospitacijskih nastopih.

Priročnik za čebelarstvo začetnike

Zveza čebelarstev Slovenije je letošnjega julija izdala priročnik, namenjen čebelarstvom začetnikom in solarjem, ki obiskujejo čebelarstvo krožke. V slovenskih osnovnih šolah dela 52 čebelarskih krožkov, v katerih je 550 učencev; 106 od teh jih čebelarji v 27 čebeljnjakih.

Priročnik sta uredila M. Menec in Kolenc, posvetila pa sta ga predvsem mladim in mentorjem, ki vodijo čebelarstvo krožke naših šol. Knjiga ima dve poglavji. Prvo je namenjeno začetni stopnji in obsega 56 strani. Snov je razdeljena na mesece, začne se s septembrom in konča z julijem. Za vsak mesec je predviden tedensko po en sestanek s krožkarji, za vsak sestanek krožka pa so

predlagani tema učne snovi in ponazorila.

Snov zajema temeljne pojme o življenju čebel — o bivališču, čebelarskih opravilih med letom pa do zazimljenja.

Drugo poglavje za višjo stopnjo obsega 67 strani. Tako kot prvo je tudi to razdeljeno na mesece in tedne, je pa nekoliko zahtevnejše od prvega. Gradivo je napisano doživeto in zanimivo, je poljudno in bogato zgledov. Priročnik bodo lahko koristno uporabljali tudi odrasli začetniki, izkušeni čebelarji bodo ob njem preživeli nekaj prijetnih uric, drugi bralci pa bodo spoznali življenje čebel in korist, ki jo prinaša človeku.

Zveza čebelarstev Slovenije in OZD Medex sta s tem priročnikom v resnici obogatila slovensko čebelarstvo literaturo.

Knjižica je broširana, ima 60 slik in risb, izšla pa je v 3000 izvodih. Stane 50 din.

JANKO BELEC

Umrli France Boltar

Ponavadi se udeležimo pogreba človeka, ki nam je bil drag in nam je pomenil nekaj dobrega, da mu izkažemo zadnjo čast in zahvalo. Z Francetovim pogrebom nismo mogli. Zgodilo se je med počitnicami daleč od vsake misli na slovo in žalost. Ko smo bili razkropljeni po različnih počitniških krajih, nam ga je iztrgala smrt. Zaman ga iščemo obrazil mimoidočih, zaman razpredamo misli in načrte, ki smo jih z snovali skupaj z njim.

Se najraje se ga spominjam kot slušatelja Višje pedagoške šole. Skupaj sva obiskovala oddelke za likovno vzgojo. Bil je dober študent in nadarjen risar. Ker sta ga pri študiju zadržali vojna in internacija je bil nekoliko starejši od drugih slušateljev. Zaradi tega in še zato, ker je imenitno prepleteni resno s šegavim, smo ga imeli vsi radi. Pomagal nam je z drobnimi pozornostmi, nasvetom ali s šalo. Njegovo široko srce in človeška toplota sta nam bila v spodbudo. Ostali smo prijatelji tudi po študiju. S Francetom smo se vsi radi srečevali, saj je bil imeniten fant.

Čeprav je bil po rodu Ljubljančan, se je po diplomi zaposlil v Radovljici in si tam ustvaril dom. Ker je vzel ljubljano ženo, je bil rad in zagnano delal v šoli in zunaj nje. Veliko je pripomogel k likovni preobrazbi in likovnemu prebujanju v kraju in okolici, saj je delal kot scenarist, organizator in soorganizator raznih likovnih prireditev in bil najboljši mentor likovnim amaterjem. France je bil dober in zagnan učitelj. Njegovi učenci so prejeli priznanja na razstavah otroških likovnih del v ožjem domačem in tudi širšem republiškem in zveznem obsegu. V šolo je rad uvajal novosti. Velikokrat nas je presenetil z otroškimi izdelki iz odpadnih materialov, ki jih ni znal pred njim nihče vredno porabiti. Nekaj časa je bil tudi svetovalec za likovno vzgojo učiteljem severno gorenjskih šol.

Tudi slikal je. V skladu s svojo mehko naravo si je izbral za svoj slikarski način akvarel. Slikal je pokrajino okrog Radovljice, svet naših hribov, kmečke hiše in vse, kar je zbudilo njegovo čustvo. V svoje akvarele je znal zliti tudi svoje razpoloženje in občutje. Zato ni bilo težko vzljubiti njegove lirčne in razpoloženske pokrajine. Kljub temu se je svojim likovnim delom šele začel uveljavljati. Likovno doživljanje in likovno oživljanje motiva je imel za povsem osebno doživetje. Zato je nerad pošiljal svoja dela na razstave. V tem je razlog, da smo videli premalo njegovih slik in da so mnoge — nenasklone — odšle z njim vedno.

Za vsestransko likovno vzgojno dejavnost in za svoje likovno ustvarjanje je predlaskim prejel Prešernovo nagrado za Gorenjsko.

Kot učitelj in temeljit likovni delavec je zapustil trajno vrednost v svojem pedagoškem delu in v svojih slikah. Del svoje velike, a zadržane osebnosti pa je pustil tudi nam, ki nam je bil prijatelj in ki smo mu bili prijatelji.

JOLANDA

Mary Jurman

Ob koncu lanskega šolskega leta je umrla naša priljubljena, vsestransko delavna prosvetna delavka. Po rodu in domu se je imela za Ljubljanko, a tudi Lenarčani smo jo imeli najbolj za svojo in smo bili ponosni, da je pri nas. Kot mlada in glasbeno izredno izobražena učiteljica je bila nameščena v Lenartu v Slovenskih goricah; ta kraj je moral zapustiti le med okupacijo in kasneje za nekaj časa po drugi svetovni vojni, ko je poučevala na gimnaziji v Ravnah. Prešla je vse faze našega osnovnega šolstva na predmetni stopnji: od meščanske šole prek nižje gimnazije do sedanje osnovne šole. Učila je več rodov Lenarčanov, jih odkrivala pristno glasbeno, literarno in likovno lepoto ter si tako v njih hrovih srch gradila trajen spomenik. Zelo je ljubila domačo in tujo ljudsko igro in zrežirala marsikatero delo, ki so ga uprizorili v Lenartu in okolici. Vodila je mešani pevski zbor; ta je popestril razne slovesnosti in praznike, včasih pa je nastopil tudi v radiu Maribor. Sama je rada igrala in prepevala v operetah — njena dejavnost v Delavskem prosvetnem društvu je bila izredna.

Povsod in vedno si je prizadevala za najbolj človekoljubne, pravilne odnose med ljudmi, svoje učence — člane igralske skupine in pevce svojega zbora pa je navduševala tudi za umetnost. Mariskatero umetniško dognano predstavila.

Oddolžili bi se ji radi z nadaljevanjem poti, ki jo je začrtala s svojimi ustvarjalnostjo.

JANEZ ZORKO

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije vabi občane in delovne ljudi navedenih občin in krajev, da se udeležijo krvodajalskih akcij v mesecu septembru 1978. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist RK, odgovoren za krvodajalstvo.

Kri je nenadomestljivo zdravilo. Dajte jo danes, morda jo boste že jutri potrebovali. Dajanje krvi je dokaz človečnosti in zato tudi eno izmed meril naše solidarnosti do sebe in drugih.

SEPTEMBER 1978

LJUBLJANA-BEŽIGRAD
SLOVENSKA BISTRICA
VELENJE
ILIRSKA BISTRICA
KOMEN
SENOŽEČE
SEŽANA

11.
14., 15
18., 19., 20
21., 22.
26.
27.
28., 29.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Učili smo se v angleščini in spoznali tudi zanimivo angleško kulturo (Foto: L. L.)

mas globok vtis. Nihče izmed nas ni posebno več v angleškem jeziku, četudi se ga v šoli učimo že nekaj let. Morda smo se prav zato čutili tako »bogate«, ko smo se pogovarjali. Čeprav je šlo kdaj pa kdaj kaj težko z jezika, smo se z vrstniki odlično razumeli. Pri-

menitosti Londona (Piccadilly, Trafalger Square, Buckinghamsko palačo, muzeje, ...), z avtobusom so nas popeljali na izlete v bližnje kraje. Tako smo videli katedralo v Canterburyu, safari park, greenwiški observatorij, itd. Vseh mikavnih stvari ni bilo moč videti v tako kratkem času.

Sredi aprila bodo angleški vrstniki vrnili obisk. Upam, da jim bo prijetno med nami, kot je bilo nam.

Seveda mi ob vsem tem izpopolnjujemo svoje znanje angleščine, Angleži pa ne. A nič zato. Prijateljstvo in bratstvo med narodi se kljub temu krepi — in to je najbrž mnogo bolj pomembno...

L.L.